

Київський національний торговельно-економічний університет

Кафедра банківської справи

ВИПУСКНА КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

на тему:

Методи оцінки вартості банку

Студентки 2 курсу 3м групи
спеціальності 072 «Фінанси,
банківська справа та страхування»
спеціалізації «Банківська справа»

Ковальчук Діани
Сергіївни

Науковий керівник
канд. екон. наук

Еркес Олена
Євгенівна

Гарант освітньої програми
д-р екон. наук,
професор

Шульга Наталія
Петрівна

Київ 2018

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1. Теоретичні засади процесу оцінки вартості банку.	6
1.1. Сутність та цілі процесу оцінки вартості банку.....	6
1.2. Методичні підходи до оцінки вартості банку.....	13
1.3. Інформаційне забезпечення оцінки вартості банку.....	22
РОЗДІЛ 2. Оцінка вартості АТ «Ощадбанк».....	29
2.1. Оцінка вартості АТ «Ощадбанк» за доходним підходом.....	29
2.2. Оцінка вартості АТ «Ощадбанк» за витратним підходом.	34
2.3. Оцінка вартості АТ «Ощадбанк» за порівняльним підходом.	38
РОЗДІЛ 3. Напрями удосконалення оцінки вартості банку.	44
3.1 Прогнозування майбутньої вартості АТ «Ощадбанк»	44
3.2 Удосконалення інформаційного забезпечення оцінки вартості банку....	51
3.3 Резерви зростання вартості банку.....	56
ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ	61
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	64
ДОДАТКИ.....	70

ВСТУП

Актуальність дослідження. У сучасному світі банківська система займає значне місце у розвитку економіки, тому стійкість та стабільність банків є одним з пріоритетних завдань кожної країни. Розширення впливу банківського сектору посилює конкуренцію між банками та приділяє увагу реалізації потенціалу їх розвитку. З огляду на це, дослідження сутності вартості банку, виявлення найважливіших цілей проведення даної оцінки та розгляд основних недоліків у цьому питанні набуває високого рівня актуальності. Банки, що не забезпечують повну та достовірну інформаційну базу для розрахунку його вартості, наражаються на значні ризики, які спричинені недовірою як клієнтської бази, так і потенційних акціонерів чи покупців.

Суттєвий внесок у дослідження теоретичних основ процесу оцінки вартості банку, цілей її визначення, основних підходів її розрахунку та інформаційної бази для даного процесу зробили такі вітчизняні та іноземні науковці: Городнова Н.В., Андрійчук Р.В., Керанчук Т.Л., Костирко Р.О., Міщенко О.О., Яковлева Т.О., Іванченко Д.М., Смірнова Н.М., Івасів І.Б., Шипов.В.Н., Гнатишак О.В., Шульга Н.П., Криво'язюк І.В., тощо. Питання оцінки вартості банку до сих пір залишається дискусійним та недостатньо дослідженим, вчені і надалі розробляють нові методи розрахунку вартості банку виходячи з ситуації, що склалася у світі, окремо у кожній країні, або ж у банку. В умовах нинішньої ситуації у банківській системі України, яка пов'язана з ліквідацією великої кількості банків, розгляд питання визначення вартості банку є дуже доречним, адже її розрахунок є невід'ємною частиною процесу ліквідації, або реорганізації банку. Актуальність вищевикладених проблем зумовила вибір даної теми дослідження та визначили мету і завдання роботи.

Метою дослідження є дослідження сутності поняття «вартості банку», визначення цілей проведення процесу оцінки вартості банку, опис основних

підходів розрахунку вартості, визначення інформаційної бази для розрахунку, практичне застосування певних методів оцінки вартості банку, а також розробка пропозицій щодо її підвищення.

Основними **завданнями** для досягнення мети є:

- провести огляд літературних джерел та обґрунтувати сутність оцінки вартості банку та цілей її проведення;
- дослідити основні підходи оцінки вартості банку та їх методи;
- визначити інформаційне забезпечення для оцінки вартості банку;
- провести розрахунки по визначенню вартості АТ «Ощадбанк» за дохідним підходом;
- розрахувати вартість Ощадбанку за витратним підходом;
- обчислити вартість ПАТ «Державний ощадний банк» за порівняльним підходом;
- здійснити прогнозування майбутньої вартості АТ «Ощадбанк»;
- удосконалити інформаційне забезпечення оцінки вартості банку ;
- розглянути можливі резерви зростання збільшення вартості банку.

Об'єктом дослідження є ПАТ «Державний ощадний банк», а **предметом дослідження** – теоретичні та практичні положення щодо методів оцінки вартості банку.

Методи дослідження обрано з урахуванням поставленої мети та завдань дослідження, його об'єкта та предмета:

- 1) абстрактно-логічний метод (визначення поняття «вартість банку», виділення цілей проведення,);
- 2) порівняльний метод (зіставлення різних підходів до оцінки вартості банку, основних показників різних методів);
- 3) табличний метод (зображення теоретичної та статистичної інформації у вигляді таблиць);
- 4) схематичний метод (наочне зображення теоретичних аспектів вартості банку);

5) метод аналізу та синтезу (дослідження вартості банку на конкретному прикладі).

Інформаційною базою дослідження є законодавчі і нормативні акти з питань оцінки вартості банку; офіційні дані Національного банку України; рекомендації Базельського комітету, фінансова звітність банків; монографічні дослідження та наукові публікації з досліджуваної проблеми.

Наукова новизна одержаних результатів полягає в отриманні подальшого розвитку методів оцінки вартості банку: по-перше, удосконалення інформаційного забезпечення оцінки, по-друге аналіз резервів зростання вартості, відповідно до яких було запропоновано заходи для максимізації прибутку.

Особистий внесок магістра. Випускна кваліфікаційна робота є самостійним завершеним дослідженням автора.

Публікації. Окремі результати дослідження знайшли відображення в науковій статті: Ковальчук Д.С. Сутність вартості банку та цілі її оцінки // Стратегії розвитку фінансового ринку України: зб. наук. ст. студ. денної форми навчання / відп. ред. Н.П. Шульга – Київ : Київ. нац. торг-екон. ун-т, 2018 – 366 с. (с. 145-148)

Обсяг та структура роботи. Робота складається з 3 розділів, вступу, висновків, списку використаних джерел та додатків. Обсяг роботи складає 74 сторінок. В роботі представлено 14 таблиць, 7 рисунків, 4 додатки та 58 використаних джерел.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ПРОЦЕСУ ОЦІНКИ ВАРТОСТІ БАНКУ.

1.1. Сутність та цілі процесу оцінки вартості банку.

Варто розглянути вартість банку як показник фінансової стійкості, можливості залучення інвестицій та збереження положення на ринку. Дослідження сутності вартості банку висвітлюється у наукових роботах багатьох зарубіжних та вітчизняних вчених. Для більш конкретного тлумачення поняття «вартості банку» вважаємо за доцільне розглянути різні наукові підходи (табл. 1.1).

Таблиця 1.1

Наукові погляди щодо тлумачення поняття «вартість банку»*

№	Автор	Визначення
1	Городнова Н.В. [1]	Вартість банку – це сума усіх чистих грошових потоків, які будуть створені за увесь час її функціонування в прогностний і постпрогностний періоди, дисконтованих до поточного (нульового) моменту часу, з врахуванням реальних ризиків відхилення фактичних грошових потоків від очікуваної величини .
2	Андрійчук Р.В.[2]	Вартість банку – це інтегральний показник, при визначенні якого враховуються усі важливі фінансово-економічні параметри (інвестиції, чистий прибуток, амортизація, вартість кредитних ресурсів, кредиторська і дебіторська заборгованість, зміна запасів тощо), які врешті-решт знаходять своє відображення в розмірах грошових потоків, скоригованих на фактор часу .

Продовження таблиці 1.1

3	Керанчук Т.Л. [3]	Вартість банку – це система показників, які дають можливість оцінювати дієвість розроблених керівниками заходів фінансового, операційного, інвестиційного характеру, визначати ефективність діяльності компанії та управляти її розвитком з урахуванням інтересів власників .
4	Костирко Р.О. [4]	Вартість банку – це комплексний критерій стійкого розвитку банку, який відображає сукупну характеристику фінансових показників діяльності і враховує інтереси різних учасників ринкових відносин .
5	Міщенко О.О. [5]	Вартість банку – це сумарна вартість всіх активів та вартість майбутніх грошових потоків, що можуть бути генеровані даними активами, виражена в ціні, за якою можна купити чи продати банк (формується на основі оціночних процедур з урахуванням попиту та пропозиції)
6	Яковлева Т.О. [6]	Вартість банку – це грошовий еквівалент його цінності, рівень якої визначається не лише забезпеченістю ресурсами, але і ефективністю їх використання, ступенем інноваційності діяльності і її схильності до різних ризиків
7	Іванченко Д.М. [7]	Вартість банку – це універсальний критерій ефективності, що об'єднує в собі усю сукупність досягнень компанії і що забезпечує безперервний контроль за виконанням стратегічних і оперативних задач її розвитку

Закінчення таблиці 1.1

8	Смірнова Н.М. [8]	Вартість банку – це здатність компанії приносити її власникам стабільні позитивні грошові потоки, дисконтовані за ставкою дохідності, що враховують фінансові ризики, і що визначаються за допомогою сучасного інструментарію оціночних процедур
9	Івасів І.Б. [9]	Вартість банку – це вартість капіталу, оціненого з урахуванням його прогнозованих надходжень та виплат
10	Шипов.В.Н. [10]	Вартість банку – це ймовірнісна грошова величина, яку потенційний покупець буде готовий заплатити, тобто одночасно за усі представлені його активи, в результаті комерційної угоди між добровільними і компетентними продавцем і покупцем .

* авторська розробка на основі джерел 1,2,3,4,5,6,7,8,9,10.

Проведений аналіз показує, що вартість банку є дуже багатогранною категорією. Загалом можна сказати, що вартість банку – це грошовий вираз вартості банківського бізнесу, на який впливають обсяги та структуру активів банку, ефективність його роботи, його минулі, поточні та майбутні доходи, перспективи розвитку і конкурентне середовище на ринку.

До основних факторів, що найістотніше впливають на формування вартості можна віднести:

- ✓ попит на банківський бізнес в Україні та за її межами;
- ✓ кризові явища у вітчизняній та світовій економіці;
- ✓ кон'юнктура світових індексів;
- ✓ динаміка акцій промислового сектору і попит на промисловий бізнес (адже при зростанні попиту на промисловий бізнес знижується попит на банківський бізнес);

- ✓ особливості розвитку суміжних ринків (страховий ринок) та ін.;
- ✓ взаємовигідні домовленості між суб'єктами купівлі банку [11].

Основна мета оцінки полягає в розрахунку і обґрунтуванні вартості банку як єдиного майнового комплексу або його окремих елементів — активів, зобов'язань, капіталу.

Для визначення вартості банку перш за все потрібно визначити для яких цілей дана оцінка потрібна (рис. 1). Професійний оцінювач у своїй діяльності завжди керується конкретною ціллю. Як правило, вона полягає у визначенні вартості бізнесу, яку необхідно знати потенційному чи реальному інвестору для прийняття рішення [12].

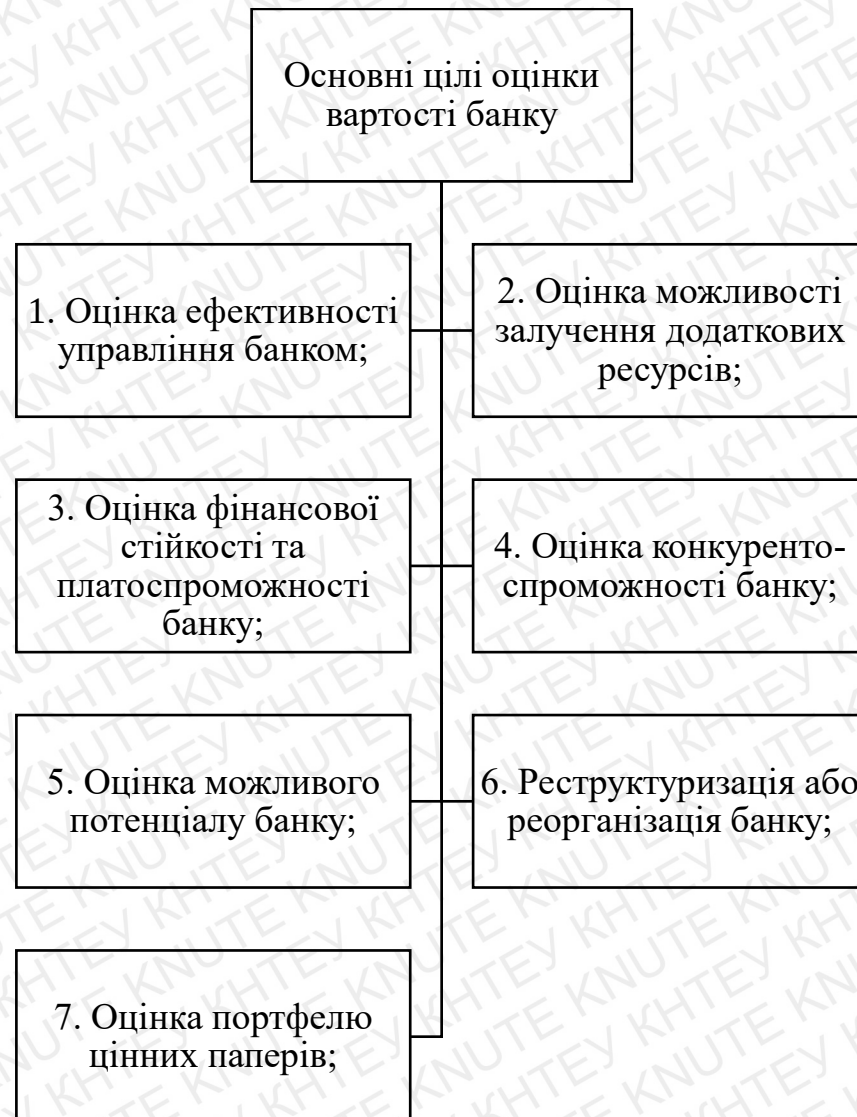

Рис. 1.1 Основні цілі оцінки вартості банку[13].

Дослідимо більш детально кожну з зазначених на рисунку цілей.

1. Оцінка ефективності управління банку потрібна для:

- аналізу стратегії банку;
- коригування основних цілей розвитку банку;
- пошуку шляхів підвищення доходів та скорочення витрат;
- зниження ризиків;
- покращення управління активами та пасивами;
- прийняття обґрунтованих управлінських рішень;
- запобігання банкрутства і погіршення його фінансового стану.

Дана ціль допомагає банку оптимізувати свою стратегію, виявити недоліки його роботи та розробити рішення для усунення слабких місць в управлінні діяльністю банку, активах та пасивах.

2. Оцінка можливості залучення додаткових ресурсів набуває важливого значення для:

- залучення нових джерел капіталу;
- забезпечення фінансової стійкості банку;
- здійснення міжбанківського кредитування;
- ефективного проведення активних операцій.

Вище наведена ціль демонструє потенціал банку щодо нових джерел залучення капіталу у майбутньому та проведення активних операцій для зростання доходів.

3. Оцінка фінансової стійкості та платоспроможності банку визначається для:

- > можливого продажу чи купівлі банку;
- > кредитування банку;
- > зниження ризику неповернення кредиту, прострочення платежів;
- > попередження виявлення кризових явищ;
- > капіталовкладення в банк;

Розглянута ціль може допомогти банку у підвищенні його рейтингу, конкурентоспроможності та розвитку в подальшому. Показники фінансової стійкості та платоспроможності показують чи буде банк продовжувати свою діяльність, чи його потрібно ліквідовувати.

4. Оцінка конкурентоспроможності банку дає можливість:
 - ✓ розрахувати кон'юнктурні характеристики;
 - ✓ визначити ступінь привабливості банку;
 - ✓ оцінити вигідність його конкурентної позицій;
 - ✓ швидко долати негативні непередбачувані фактори, що несуть втрати;
 - ✓ забезпечення уваги на стабільність та надійність банку.

Конкурентоспроможність вважається одним з важливих факторів у діяльності банку, тому її визначення показує стан банку на банківському ринку, та в банківському секторі в цілому.

5. Оцінка можливого потенціалу банку впливає на:
 - розширення спектру послуг банку;
 - залучення нових клієнтів;
 - впровадження інноваційних технологій;
 - майбутні доходи банку;
 - ступінь стійкості банку та цінність його іміджу.

Дана ціль показує наскільки банк є клієнтоорієнтованим, за рахунок чого він може залучити нових клієнтів, тощо.

6. Реструктуризація банку включає в себе:
 - ❖ визначення вартості у випадку часткової або повної купівлі або продажу банку;
 - ❖ злиття чи поглинання банків;
 - ❖ поділ банку, виокремлення структурних підрозділів;
 - ❖ перепрофілювання банку;
 - ❖ ліквідація банку.

Наведена ціль для визначення вартості банку є найбільш поширеною, адже для реструктуризації головним показником є саме вартість.

7. Оцінка портфелю цінних паперів визначається для:

- розрахунку вартості цінних паперів у випадку купівлі чи продажу акцій на фондовому ринку;
- прогнозування можливих майбутніх доходів від цінних паперів;
- випуску нових цінних паперів.

Вище наведена ціль показує важливість портфелю цінних паперів у діяльності банку.

Дослідивши цілі проведення оцінки вартості банку, вважаємо за доцільне розглянути класифікацію цілей в розрізі суб'єктів проведення такої оцінки (рис. 1.2).

Акціонери	• вибір стратегії розпорядження акціонерним капіталом; • встановлення розміру доходів при ліквідації банку; • можлива ціна для купівлі-продажу банку.
Правління	• вибір стратегії управління банком; • випуск цінних паперів;
Клієнти/Конкуренти	• вибір потенційного банку для співпраці; • визначення найбільших конкурентів.
Інвестори	• оцінка доцільності інвестицій; • оцінка кредитоспроможності банку; • оцінка з метою включення банку (його активів) до інвестиційного проєкту.
Органи нагляду	• оцінка ліквідаційної вартості; • визначення бази оподаткування; • рейтингова оцінка банку

Рис. 1.2 Цілі оцінки вартості банку залежно від суб'єктів [13,14].

Розглянувши сутність вартості банку та основні цілі її визначення, можна дійти висновку про те, що для об'єктивної оцінки вартості банку має бути вагома ціль проведення даного процесу. Ми вияснили, що вартість банку – це грошовий вираз вартості банківського бізнесу, на який впливають обсяги та структуру активів банку, ефективність його роботи, його минулі, поточні та майбутні доходи, перспективи розвитку і конкурентне середовище на ринку». Також з'ясували, що на вартість банку впливають суттєві фактори як макроекономічного сектору, так і фактори пов'язані з банківською сферою: обсяги активів банку, конкурентоспроможність, ефективність управління банківською діяльністю, рейтинг, імідж, та інше. Далі було досліджено основні цілі оцінки вартості банку, якими є: оцінка ефективності управління банком, оцінка можливості залучення додаткових ресурсів, оцінка фінансової стійкості та платоспроможності банку, оцінка конкурентоспроможності банку, оцінка можливого потенціалу банку, реструктуризація банку, розрахунок кон'юнктурних характеристик. Цілі обґрунтовують вибір методу оцінки – сукупність прийомів, які використовуються у встановленій послідовності для визначення вартості банку. Також було розглянуто цілі залежно від суб'єктів оцінки, якими є: акціонери, правління банку, клієнти та конкуренти, інвестори, органи нагляду.

1.2 Методичні підходи до оцінки вартості банку.

Вибір цілей оцінки вартості банку дає можливість точно визначитись з спектром необхідного інформаційного забезпечення, вибором методу оцінки вартості банку, та можливих результатів даної оцінки. На наступному рисунку відображено класифікацію методів оцінки вартості банку (рис. 1.3).

Рис. 1.3 Класифікація методів оцінки вартості банку[15]

Методичне регулювання оцінки майна здійснюється у відповідних нормативно-правових актах: в Національному стандарті №1 «Загальні засади оцінки майна і майнових прав», в Національному стандарті №2 «Оцінка нерухомого майна», в Національному стандарті №3 «Оцінка цілісних майнових комплексів», в Національному стандарті №4 «Оцінка майнових прав інтелектуальної власності». Згідно з Національного стандарту №1 «Загальні засади оцінки майна і майнових прав» в Україні застосовуються три підходи до оцінки вартості будь-якого об'єкту: дохідний, витратний та порівняльний [16].

Сутність дохідного підходу при оцінці вартості банку полягає у визначенні перспективних доходів від його функціонування і приведення їх шляхом дисконтування до поточної вартості. В рамках дохідного підходу як правило використовують два методи: метод капіталізації доходу та метод дисконтування грошового потоку, рідше метод надлишкового прибутку, метод прибутку, що додається та метод співвідношення вартості та прибутку [17].

Витратний підхід – оцінка вартості на підставі активів компанії, полягає у визначенні вартості наступними методами: метод визначення вартості діючого бізнесу банку (чистих активів), метод ліквідаційної вартості, метод розрахунку вартості заміщення, метод розрахунку вартості відтворення, методи балансового та ринкового матеріального капіталу. Витратний підхід передбачає поелементну оцінку ринкової вартості активів та зобов'язань банку і обумовлений відмінністю результатів балансової і ринкової оцінки складових активів та пасивів банку [17,18].

Застосування порівняльного підходу, який ґрунтується на порівнянні об'єкта оцінки з аналогічними об'єктами оцінки, відносно яких є інформація про ціну угоди з ними або про ринкову вартість їх акцій, які котируються на фондових біржах супроводжується певними складнощами. Основною умовою використання порівняльного підходу є наявність сформованого ринку, на якому можна отримати інформацію про здійснену угоду купівлі-продажу компанії – аналогу тій, що оцінюється. До основних методів відносяться: метод ринку капіталів, метод галузевих коефіцієнтів, метод угод, метод минулих угод банків-аналогів, метод співвідношення ринкової та балансової вартості. [19].

Також основні підходи поділяються методи оцінки вартості банку (табл. 1.2).

Таблиця 1.2

Методи оцінки вартості банку [21]

Витратний	Порівняльний	Дохідний
Метод чистих активів	Метод ринку капіталів	Метод дисконтованих грошових потоків
Метод розрахунку ліквідаційної вартості		
Метод розрахунку вартості заміщення	Метод угод	Метод капіталізації доходів
Метод розрахунку вартості відтворення	Метод минулих угод банків-аналогів	
Метод балансового власного матеріального капіталу	Метод галузевих коефіцієнтів	Метод надмірного прибутку
Метод ринкового власного матеріального капіталу	Метод співвідношення ринкової та балансової вартості	Метод прибутку, що додається

Розпочнемо детальне вивчення спочатку кожного методу витратного підходу. Відповідно до методу накопичення активів (метод чистих активів) оцінюється ринкова вартість кожного активу балансу окремо, потім – визначається поточна вартість зобов'язань на дату оцінки. Далі від ринкової вартості активів підприємства віднімається поточна вартість всіх його зобов'язань. В результаті отримують ринкову вартість власного капіталу підприємства. Застосування методу чистих активів для оцінки вартості банку, передбачає декілька етапів, а саме:

- оцінка активів і зобов'язань банку по даним бухгалтерської звітності, які є останніми на момент оцінки;
- врахування інфляційних компонентів і коригування у зв'язку з цим грошових окремих статей активів;

- визначення поточної вартості вимог;
- оцінка чистої вартості активів як різниці між переоціненими активами і зобов'язаннями [22].

Метод ліквідаційної вартості застосовується при встановленні ліквідаційної вартості будь-якого бізнесу. Він застосовується у наступних випадках: компанія знаходиться у стані банкрутства або існують серйозні сумніви щодо її здатності залишатися: діючою; вартість компанії при ліквідації може бути вищою, ніж при подальшій її діяльності.

Ліквідаційна вартість будь-якого бізнесу розраховується шляхом вирахування із скоригованої вартості всіх активів балансу суми поточних витрат, пов'язаних із ліквідацією компанії, а також величини всіх прийнятих зобов'язань [22].

Метод прямого відтворення полягає у визначенні вартості відтворення з подальшим вирахуванням суми зносу (знецінення). Метод заміщення полягає у визначенні вартості заміщення з подальшим вирахуванням суми зносу (знецінення). За допомогою методів прямого відтворення та заміщення визначається залишкова вартість заміщення (відтворення) [46].

Якщо говорити про порівняльний підхід, то він передбачає, що цінність власного капіталу компанії визначається тією сумою, за яку вона може бути продана при наявності достатньо сформованого ринку. Іншими словами, найбільш ймовірною ціною бізнесу може бути реальна ціна продажу подібного бізнесу, що зафіксована ринком [22].

Метод ринку капіталу заснований на використанні цін, сформованих відкритим фондовим ринком. Базою для порівняння є: ціна однієї акції публічного акціонерного товариства. З цього випливає, що в чистому вигляді метод використовується для оцінки міноритарного (неконтрольного) пакету акцій [22].

Метод угод орієнтований на ціни купівлі бізнесу в цілому чи його контрольного пакету акцій. Це визначає найбільш оптимальну сферу використання методу - оцінка 100 %-го капіталу або контрольного пакету

акцій бізнесу. Метод минулих угод банків-аналогів базуються на порівнянні вартості аналогічних об'єктів власності, яка, наприклад, зафіксована в угодах закритого типу при злитті або поглинанні [22].

Метод галузевих коефіцієнтів або метод галузевих співвідношень заснований на використанні рекомендованих співвідношень між ціною і певними фінансовими параметрами. Галузеві коефіцієнти розраховуються спеціальними аналітичними організаціями на базі тривалих статистичних спостережень за взаємозалежністю між ціною власного капіталу бізнесу і його найважливішими виробничо-фінансовими показниками (дод. А).

Сутність методу капіталізації доходу та методу дисконтування грошових потоків в рамках дохідного підходу полягає у прогнозуванні того, що ми умовно називаємо майбутніми доходами бізнесу, і їх перетворення в показники поточної (приведеної) вартості. Головна відмінність методів в тому, що при капіталізації береться так званий репрезентативний дохід (чистий прибуток, прибуток до оподаткування, валовий прибуток) за один часовий період (як правило, рік), який перетворюється в показник теперішньої вартості шляхом ділення на ставку капіталізації.

Метод капіталізації доходів розраховується за формулою:

$$V = \frac{I}{r_c} \quad (1.1)$$

де V – вартість банку;

I – середньозважене значення річного доходу банку;

r_c – ставка капіталізації [23].

Ставка капіталізації визначається за формулою:

$$r_c = \frac{B-OB+\Gamma}{K} \quad (1.2)$$

Де, B – валовий дохід;

OB – операційні витрати;

Γ – ціна Гудвіл;

K – власний капітал [24].

Метод використовується при умові стабільного зростання або зменшення величини грошового потоку бізнесу у довгостроковому періоді. Його застосовують, коли очікується стабільність майбутніх доходів на поточному рівні, або на рівні динамічного зростання. В оцінці бізнесу використовується досить рідко через значні коливання величин прибутків і грошових потоків за роками, характерних для більшості компаній. В умовах фінансової кризи можливість використання підходу для встановлення адекватної вартості банку практично виключається.

В інших випадках застосовують метод дисконтування грошових потоків, тобто при одержанні нестабільних доходів, в умовах важкої прогнозованості діяльності установи через дію зовнішніх чинників (в тому числі фінансової кризи).

Вартість об'єкта визначена з використанням методу непрямої капіталізації доходу (дисконтування грошових потоків), виражається :

$$V = \frac{I_1}{(1+k_s)^1} + \frac{I_2}{(1+k_s)^2} + \dots + \frac{I_n}{(1+k_s)^n} \quad (1.3)$$

Де, V – вартість банку;

I – значення доходу за конкретний період;

k_s – ставка дисконтування;

n – кількість періодів [23].

Ставку дисконтування можна визначити різними способами (табл. 1.3).

Таблиця 1.3

Методи розрахунку ставки дисконтування*

№	Назва моделі розрахунку	Формула	Умовні позначення
1	Модель оцінки дохідності капітальних активів (САРМ) [25]	$k_e = R_f + \beta \times (k_m - R_f) + S_1 + S_2 + C$	k_e – ставка повернутого власного капіталу; R_f – безризикова ставка; β – коефіцієнт бета; k_m – очікувана ставка повернення капіталу на ринку; S_1 – премія за розмір; S_2 – премія за ризик; C – премія за ризик країни.

Продовження таблиці 1.3

2	Модель арбітражного ціноутворення (АРТ) [26]	$r_e = r_f + \sum_{i=1}^n b_i m_i$	r_e – необхідна ставка; r_f – безризикова ставка дохідності; b_i – чутливість активу до і-ого фактору ризику m_i – очікування надбавка за ш-й фактор ризику; n – число розглянутих факторів ризику;
3	Метод кумулятивної побудови [27]	$DR = DRB \sum_{I=1}^N RI$	DR – ставка дисконтування; DRB – безризикова ставка доходу; RI – премія за ризик І-ого виду; N – кількість ризиків, що приймаються в розрахунок.
4	Модель середньозваженої вартості капіталу банку [23]	$WACC = (1-t) \times D \times Wd + E \times We$	$WACC$ – середньозважена вартість капіталу; T – ефективна ставка податку на прибуток; D – вартість залучення коштів на умовах субординованого боргу; Wd – частка субординованого боргу в структурі капіталу банку; E – альтернативна вартість власних коштів; We – частка власних коштів.

* складено автором на основі джерел 23, 25-27

Для моделі САМР потрібно розраховувати бета-коефіцієнт для банку, що оцінюється. Коефіцієнт бета розраховується за формулою:

$$\beta_L = \frac{\beta_U}{(1 + (1 - t) \times (\frac{D}{E}))} \quad (1.4)$$

Де, β_L – бета-коефіцієнт з урахуванням фінансового важеля банку, що оцінюється;

β_U – бета-коефіцієнт без урахуванням фінансового важеля банку за співставними банками;

t – гранична ставка податку, яка використовується банком, що оцінюється;

D – ринкова вартість позикового капіталу банку, що оцінюється;

E – ринкова вартість власного капіталу банку, що оцінюється [23].

Метод дисконтування грошових потоків заснований на припущенні, що інвестор не заплатить за певний бізнес суму, більшу ніж поточна вартість майбутніх доходів від цього бізнесу, а власник не продасть свій бізнес за ціною, нижчою від поточної вартості прогнозованих майбутніх доходів. Вважається, що в результаті взаємодії порони придуть до згоди щодо ринкової ціни, рівної поточній вартості майбутніх доходів. При дисконтуванні робиться прогноз майбутніх доходів на декілька періодів, а потім вони приводяться до теперішньої вартості за формулами складного відсотка. Ринкова вартість за цим методом визначається як сума доходів за прогнозний та постпрогнозний періоди [22].

Найчастіше у банківському бізнесі застосовується метод оцінки вартості в межах доходного підходу. Така оцінка дає можливість визначити його можливі перспективи розвитку, в чому полягає найсуттєвіша перевага останніх двох методів оцінки вартості банку над методами наведеними вище. У деяких випадках витратний і порівняльний підходи можуть бути більш ефективними та точними у порівнянні з дохідним. Кожен з трьох підходів може бути застосований для перевірки оцінки вартості, отриманої при інших підходах [22].

Результати проведення оцінки вартості банку, можуть вплинути на: оптимізації напрямку ефективної діяльності банку, розширення конкурентної позицій банку, купівлі-продажу банку, реорганізації банку, реструктуризації банку, залученню нових клієнтів.

Проведений аналіз показує, що для визначення вартості банку існує багато методів обчислення в межах різних підходів. Вибір того чи іншого методу залежить від цілі оцінки, наявності повної інформації, тощо.

1.3 Інформаційне забезпечення оцінки вартості банку

Вартість банку є комплексною характеристикою, що потребує такої повноти інформації, яку не містить жоден інший показник та яка адекватно відображає економічну ефективність, фінансовий стан, конкурентоспроможність й очікувані перспективи діяльності банківської установи.

Інформаційне забезпечення оцінки вартості банку – це масив даних, аналізуючи який оцінювач робить висновок щодо певного виду вартості банку. Так як одним із факторів обчислення є інформація, яка має велику цінність, тому однією з найголовніших задач є одержання максимально повного та розширеного інформаційного забезпечення про стан об'єкта оцінки. Наявність на момент проведення оцінки інформації формує весь процес визначення вартості, адже від даних того чи іншого роду буде залежати значною мірою не лише сам процес оцінки, а й інтерпретація результатів його проведення [28].

Система інформаційного забезпечення оцінки вартості банку характеризує сукупність інформаційних ресурсів, які аналізують внутрішнє та зовнішнє середовище банку, є вагомим умовою для прийняття ефективних господарських рішень на кожному етапі його управління. Дане питання наразі є доречним, оскільки всі управлінці мають міркувати аналітично та оцінювати інформацію, у результаті чого приймати нові, ефективні управлінські рішення. Використовувана інформація для оцінки вартості банку має бути точною та достовірною. Під час оцінювання її можна поділити на зовнішню та внутрішню [29].

Внутрішня інформація дає уяву про діяльність банку з середини, а зовнішня – показує та аналізує умови, за яких банк функціонує в певній галузі, регіоні чи економіці в цілому.

Виходячи із цілей оцінки вартості банку, зовнішня інформація може відрізнятися обсягом та її характером. Необхідний об'єм інформації потрібно представляти повною мірою та направляти на оцінюваний об'єкт. Зовнішніми постачальниками інформації по відношенню до процесу оцінки є різні компанії та агенції, які формують дані про об'єкт оцінки (рейтинги, відгуки, аналітичні матеріали тощо) [30].

Внутрішні постачальники відрізняються від зовнішніх тим, що їх інформація розкриває сутність бізнесу через: звіти, різноманітні внутрішні аналізи, нормативні документи, що регулюють внутрішній розпорядок функціонування бізнесу тощо. Дана інформація є дуже цінною для оцінки банку, проте надмірне її розкриття може лишити конкурентних переваг. Виходячи з цього, внутрішні постачальники, як правило не дуже радо її розкривають, адже в більшості випадків їх благополуччя залежить від ефективного функціонування бізнесу [30].

Одним із головних параметрів, що задає якість інформації при оцінці вартості банку, є точність. С.В. Грибовський називає точність оцінки «головною якістю оціночної діяльності» [31]. Під достовірністю результатів оцінки мається на увазі правильність, істинність або неспотвореність оціненої величини вартості. Необхідною умовою достовірної оцінки є об'єктивність, неупередженість і чесність оцінювача [32].

Для отримання достовірних даних оцінювання потрібно враховувати особливості банківського бізнесу, використовувати методи оцінювання з урахуванням особливостей конкретного об'єкта та мети оцінювання та мати всі необхідні інформаційні джерела для оцінювання, класифікація яких представлена в статті (фінансова, управлінська та статистична звітність банку, статистичні дані регулятора, бірж і ринків, інформація професійних видань, накопичена інформаційна база оцінювача). Найбільш достовірне оцінювання можливо визначити зсередини банку, спираючись на дані фінансового обліку, форм управлінської та статистичної звітності. І хоча закритість необхідної ринкової інформації впливає на якість оцінювання, найбільш зважено можуть

визначити вартість майна банку компанії, які накопичили власну інформаційну базу про ринкові параметри [33].

Рис 1.4 Схема формування системи інформаційного забезпечення оцінки вартості банку [30]

Із рис. 1.4 видно, що при формуванні системи інформаційного забезпечення оцінки вартості банку, основне місце посідає вибір джерел для отримання інформації, перевірка їх відповідності встановленим вимогам, корегування, обробка, аналіз отриманої інформації, що забезпечить ефективність діяльності банку та збільшення його вартості.

Всю інформаційну базу, необхідну для оцінювання вартості банку, можна поділити на певні групи (рис 1.5) [33].

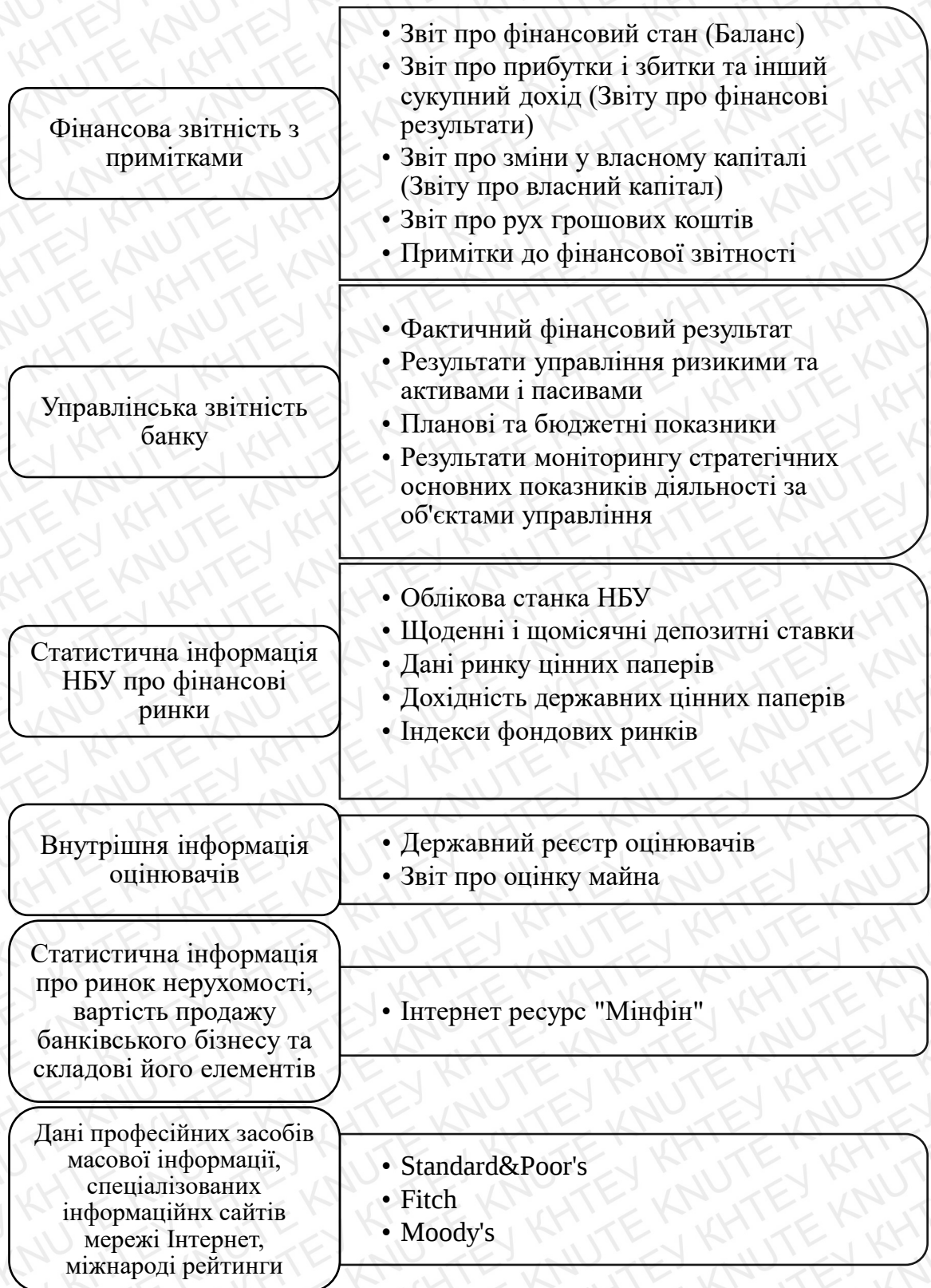

Рис. 1.5 Види інформації, необхідної для оцінки вартості банку [34-36]

Кожен підхід та метод до оцінки вартості банку має своє інформаційне забезпечення, яке визначається їх методологією та інструментарієм.

Розглянемо більш детально інформаційну базу для кожного з підходів (табл.1.4).

Таблиця 1.4

Інформаційне забезпечення в розрізі кожного підходу оцінки вартості банку

Метод оцінки вартості банку	Джерела інформації
Дохідний	➤ Інформація щодо макроекономічної ситуації на ринку, в регіоні (регіонах), в яких знаходиться банк, в галузі, в якій найбільше задіяний банк і тенденцій розвитку; ➤ Звіт про фінансовий стан банку; ➤ Звіт про прибутки та збитки та інший сукупний дохід; ➤ Аудиторські висновки по діяльності банку; ➤ Дані бухгалтерського обліку (у тому числі інформація про розміри виплачуваних суспільством дивідендів, інформація про реалізованих інвестиційних проєктах, інша інформація про фінансові та виробничі показники компанії за минулі звітні періоди); ➤ Бізнес-плани, а також інші документи компанії з планування та прогнозування фінансових і виробничих показників; ➤ Результати анкетування та проведення інтерв'ю з керівництвом, адміністрацією підприємства, відповіді компанії на запити оцінювача

Продовження таблиці 1.4

Витратний	➤ Звіт про фінансовий стан банку; ➤ Звіт про зміни у власному капіталі; ➤ Звітність про результати управління активами та пасивами банку; ➤ Дані синтетичного та аналітичного обліку банку; ➤ Інформація про нематеріальні активи банку; ➤ Інші джерела інформації про ринкової або іншої вартості активів, зобов'язань, майнових прав та фінансових інтересів компанії.
Порівняльний	➤ Звіт про зміни і власному капіталі; ➤ Котируваннях акцій і мінливості курсу акцій оцінюваної компанії, підприємств галузі, до якої належить оцінювана компанія, і фондового ринку в цілому; ➤ Дані про ціни продажів пакетів акцій або інших цінних паперів, що здійснюються на відкритих фондових ринках (на біржах і в системах відкритої електронної позабіржової торгівлі); ➤ Дані про ціни угод з акціями та іншими цінними паперами, частками (вкладами) у статутних (складеному) капіталі закритих компаній; ➤ Дані про ціни угод на ринку злиттів і поглинань або про ціни продажу компанії (бізнесу) цілком

* створено автором на основі джерела [37]

Отже, ми розглянули інформаційне забезпечення для оцінки вартості банку. Можна сказати, що інформація для оцінки вартості банку повинна бути: точна; достовірна; повна; актуальна; прозора; відкрита. При відповідності інформації цим критеріям, оцінювач матиме відповідні матеріал для розрахунку та результат оцінки буде правдивим.

Для отримання достовірних даних оцінювання потрібно враховувати особливості банківського бізнесу, використовувати методи оцінювання з урахуванням особливостей конкретного об'єкта та мети оцінювання та мати всі необхідні інформаційні джерела для оцінювання, класифікація яких представлена в статті (фінансова, управлінська та статистична звітність банку, статистичні дані регулятора, бірж і ринків, інформація професійних видань, накопичена інформаційна база оцінювача). Найбільш достовірне оцінювання можливо визначити зсередини банку, спираючись на дані фінансового обліку, форм управлінської та статистичної звітності. І хоча закритість необхідної ринкової інформації впливає на якість оцінювання, найбільш зважено можуть визначити вартість майна банку компанії, які накопичили власну інформаційну базу про ринкові параметри.

РОЗДІЛ 2

ОЦІНКА ВАРТОСТІ АТ «ОЩАДБАНК»

2.1. Оцінка вартості АТ «Ощадбанк» за доходним підходом

Об'єктом оцінки в роботі ми обрали Публічне акціонерне товариство «Державний ощадний банк» (ПАТ «Ощадбанк»), що є 100% державним та системноважливим банком України.

Ощадбанк – один з найбільших банків України, третій рік поспіль він стає переможцем комплексного рейтингу «50 провідних банків України» за версією щорічного незалежного дослідження інформаційного агентства Financial Club. Станом на 1 січня 2018 року обсяг активів становив 234 млрд. грн. За останні роки банк мав нестабільну роботу, тому в підсумку отримував як прибуток, так і збиток. Зрушення в роботі банку відбулися, коли після Революції Гідності банк очолила нова команда та різко почала здійснювати зміни. Завдяки цьому банк почав отримувати прибуток, багато людей в Україні почали користуватися послугами банку відійшовши від стереотипів що банк «радянська ощадкаса», і що банк може надавати послуги не менш якісні ніж в інших банках. Також нова команда Ощадбанку підписала угоду про співпрацю з ЄБРР про заходи з підтримки реформування банку та можливо часткової приватизації у 2018 році, для покращення корпоративного управління та отримання банківських ноу-хау. Це показує що банк виходить на новий рівень розвитку та не зупиняється на вже проробленій роботі з покращення його діяльності [38].

Оцінку вартості Ощадбанку вважаю за доцільне розпочати з доходного підходу. Він має такі методи оцінки: метод дисконтованих грошових потоків, метод капіталізації, метод надмірного прибутку, метод співвідношення вартості і прибутку, метод прибутку, що додається. Методи надмірного прибутку, співвідношення вартості і прибутку та прибутку, що додається

зазвичай використовують для підприємств, де застосовуються прилади, технології та засоби виробництва для продукції, вони більше зношуються та мають змінюються з технічним прогресом. Більш універсальними методами та вживаними частіше є метод капіталізації доходів та метод дисконтування грошових потоків.

Метод капіталізації доходу доцільно застосовувати, якщо очікується стабільна доходність банку. Коли ж неможливо зробити прогноз відносно стабільності доходів банку або постійних темпів їх зростання, доцільно використовувати метод дисконтування грошового потоку. І в зв'язку з нестабільною діяльністю Ощадбанку (рис. 2.1), для розрахунку його вартості за доходним підходом будемо використовувати метод дисконтування грошових потоків.

Рис. 2.1 Обсяги прибутку та збитку ПАТ "Ощадбанк" за період 2013-2017 рр. (станом на 01.01)[36]

Застосування методу дисконтування грошового потоку передбачає такі оціночні етапи:

- 1) визначення прогностного періоду надходжень грошового потоку;

Для розрахунку візьмемо два роки, які показують результат діяльності Ощадбанку в період значних змін в усіх структурах банку, і відображають прибуткову його діяльність.

2) визначення складових чистого грошового потоку на кожен рік прогнозованого періоду;

За даними офіційного сайту НБУ, АТ Ощадбанк має такі грошові потоки за останні два роки (табл. 2.1)

Таблиця 2.1

**Значення чистого доходу АТ Ощадбанк за період 2016-2017 рр.
(станом на 01.01), тис. грн.**

Рік	Значення чистого доходу
2016	1 844 957
2017	558 523

* взято зі звітності АТ «Ощадбанк» [38]

3) обґрунтування складових ставки дисконту та її визначення;

Для визначення ставки дисконтування обираємо модель САМР, адже вона враховує найбільшу кількість факторів впливу на вартість банку. Формула розрахунку:

$$k_e = R_f + \beta \times (k_m - R_f) \quad (2.1)$$

Безризикова ставка (R_f) зазвичай відображає мінімальний дохід інвестора в актив з мінімальним ризиком. Для цього рекомендують використовувати дохідність за державним облігаціями. АТ «Ощадбанк» працює з єврооблігаціями, мінімальна річна ставка купона складає 9,375% [38]. Саме це значення ми будемо використовувати у наших розрахунках.

Для розрахунку також використовуються дані, що були визначені А. Дамодараном – професором фінансової справи в Stern School Business в Нью-Йоркському університеті. Він працює з оцінкою, управлінням портфелем та корпоративними фінансами. Він розробив методику по якій розраховується ринкова премія за ризик для кожної країни, тому $(k_m - R_f)$ згідно даних його

офіційного сайту становить 8,93%. Значення бета-коефіцієнту (β) також беремо з сайту Дамодорана – 2,85% [39].

Виходячи з вище наведених даних, можемо розрахувати ставку дисконтування для Ощадбанку:

$$k_e = R_f + \beta \times (k_m - R_f) = 0,09375 + 0,0285 \times 0,0893 = 0,0963 \approx 9,63\% \quad (2.2)$$

Отже, розраховувати вартість АТ «Ощадбанк» за дохідним підходом методом дисконтування грошових потоків ми будемо за ставкою дисконтування 9,63 %.

- 1) визначення вартості Ощадбанку з підставлянням всіх вище знайдених значень:

$$V = \frac{I_1}{(1+k_s)^1} + \frac{I_2}{(1+k_s)^2} + \dots + \frac{I_n}{(1+k_s)^n} \quad (2.3.)$$

$$V = \frac{1\,844\,957}{(1+0,0963)^1} + \frac{558\,523}{(1+0,0963)^2} = 1\,535\,161,42 + 509\,461,83 = 2\,044\,623,25 \text{ тис. грн.} \quad (2.4)$$

Отже, після проведених розрахунків можна сказати, що вартість АТ «Ощадбанк» буде дорівнювати 2 148 595,55 тис. грн.

Також можемо розрахувати вартість АТ «Ощадбанк» з обчисленням коефіцієнту бета саме для цього банку. Дані обчислення покажуть вартість з врахуванням більшої кількості факторів впливу.

Коефіцієнт бета розраховується за формулою:

$$\beta_L = \frac{\beta_U}{(1+(1-t) \times (\frac{D}{E}))} \quad (2.5)$$

Де, β_U - бета-коефіцієнт без урахуванням фінансового важеля банку за співставними банками за даними офіційного сайту Асвата Дамодарана для нашого регіону складає 2,85%; t – ставка на прибуток в Україні складає 18%;

D – вартість позикового капіталу Ощадбанку складає 49 750 088 тис. грн.; E – вартість власного капіталу Ощадбанку складає 233 872 666 тис. грн.

Розраховуємо коефіцієнт бета для АТ «Ощадбанк»:

$$\beta_L = \frac{0,0285}{(1+(1-0,18) \times (\frac{49\,750\,088}{233\,872\,666}))} = 0,0243 \approx 2,43\% \quad (2.6)$$

Далі розраховуємо ставку дисконтування грошових потоків з новим значенням бета-коефіцієнту:

$$k_e = R_f + \beta \times (k_m - R_f) = 0,09375 + 0,0243 \times 0,0893 = 0,0959 \approx 9,59\% \quad (2.7)$$

В такому випадку вартість АТ «Ощадбанк» буде становити:

$$\begin{aligned} V &= \frac{1\,844\,957}{(1 + 0,0959)^2} + \frac{558\,523}{(1 + 0,0959)^1} = 1536311,93 + 506647,78 \\ &= 2\,045\,959,71 \text{ тис. грн.} \end{aligned} \quad (2.8)$$

Як бачимо, різниця у визначених вартостях банку незначна, але все ж має значення, якщо, наприклад, банк будуть купувати чи продавати.

Отже, розрахунок вартості ПАТ «Державний ощадний банк» за дохідним підходом методом дисконтування грошових потоків дав нам два значення: 2 044 623,25 тис. грн та 2 045 959,71 тис. грн.. Було здійснено розрахунок ставки дисконтування для обраного банку методом САМР та отримано результат 9,63 %. Ми бачимо, що врахування у ставці дисконтування дохідності єврооблігацій, ринкової премії за ризик для кожної країни, ставки оподаткування та співвідношення власного капіталу до позикового зробило її більшою, що в свою чергу збільшило вартість Ощадбанку.

2.2. Оцінка вартості АТ «Ощадбанк» за витратним підходом

Визначити вартість банку за витратним підходом можна такими методами: метод чистих активів, метод розрахунку ліквідаційної вартості, метод розрахунку вартості заміщення, метод розрахунку вартості відтворення, метод балансового власного матеріального капіталу та метод ринкового власного матеріального капіталу.

Метод ліквідаційної вартості використовується у випадку, коли банку загрожує ліквідація або ж банкрутство, у зв'язку з чим воно продає своє майно. Вартість розрахована даним методом буде найменшою за рахунок обмеження часу продажу і існування ліквідаційних витрат. В даному випадку ми не можемо взяти даний метод, адже для такого обрахунку маємо замало даних, та ціль визначення вартості не продаж банку.

Метод розрахунку вартості заміщення визначається на основі аналогічного комплексу оцінюваному, але зробленому відповідно до сучасних стандартів. Зазвичай не використовується у розрахунках, тому що не відображає максимальну корисність банку з застосування усіх сучасних досягнень, не має достатньої кількості інформації для проведення обчислень.

Метод розрахунку вартості відтворення проводить порівняння витрат на будівництво копії структури, яка оцінюється. Не використовується у зв'язку з тим, що не відображає діяльність організації як банку, не враховує його прибутків та трудомісткий у розрахунку через зміни у цінах матеріалів.

Методи балансового та ринкового матеріального капіталу визначають вартість власного капіталу банку. Вони прості у застосування, проте не відображають діяльності банку, його прибутку, та не враховують макроекономічні фактори впливу на вартість.

Тому для розрахунку вартості Ощадбанку було обрано метод чистих активів. Даний метод відображає діяльність банку, показує кожну статтю

балансу. Для цього ми розраховуємо вартість кожного активу балансу, а потім визначаємо поточну вартість зобов'язань.

Розрахунок проводимо на даних Консолідованого звіту про фінансовий стан станом на 31 грудня 2017 року АТ «Ощадбанк» взятий з офіційного сайту банку (дод. Б).

Таблиця 2.2

**Розрахунок чистих активів АТ «Ощадбанк» станом на 31 грудня
2017 року, тис. грн.***

	31 грудня 2017
АКТИВИ	
Грошові кошти та рахунки у Національному банку України	12 228 420
Кошти в банках	17 028 838
Фінансові інструменти, що відображаються за справедливою вартістю з переоцінкою через прибуток або збиток	21 767 424
Кредит, надані клієнтам	74 502 538
Інвестиції, наявні для продажу	72 901 636
Інвестиції, утримувані до погашення	25 202 757
Основні засоби та нематеріальні активи	7 614 578
Передплата з податку на прибуток	294 694
Інші активи	2 279 365
ВСЬОГО АКТИВІВ	233 872 666
ЗОБОВ'ЯЗАННЯ:	
Кошти банків	6 435 248
Рахунки клієнтів	150 151 155
Випущені єврооблігації	34 546 811
Інші запозичені кошти	7 299 686
Інші зобов'язання	730 928
Субординований борг	2 903 463
Відстрочені зобов'язання з податку на прибуток	533 568
Всього зобов'язань	202 600 859
ЧИСТІ АКТИВИ (А-З)	31 271 807

* складено автором за джерелом [38].

Після проведених розрахунків (табл. 2.2), ми бачимо що вартість АТ «Ощадбанк» за витратним підходом методом чистих активів на кінець 2017 року дорівнює 31 271 807 тис. грн.

Розглянемо також вартість Ощадбанку яка буде розрахована на кінець 2016 року (табл. 2.3).

Таблиця 2.3

**Розрахунок чистих активів АТ «Ощадбанк» станом на 31 грудня
2016 року, тис. грн.***

	31 грудня 2016
АКТИВИ	
Грошові кошти та рахунки у Національному банку України	10438941
Кошти в банках	31204229
Фінансові інструменти, що відображаються за справедливою вартістю з переоціною через прибуток або збиток	17148763
Кредит, надані клієнтам	65946584
Інвестиції, наявні для продажу	65009361
Інвестиції, утримувані до погашення	12640713
Основні засоби та нематеріальні активи	6536022
Передплата з податку на прибуток	271521
Інші активи	1442699
ВСЬОГО АКТИВІВ	210 638 833
ЗОБОВ'ЯЗАННЯ:	
Кошти банків	4639317
Рахунки клієнтів	145586109
Випущені єврооблігації	33417444
Інші запозичені кошти	7039869
Інші зобов'язання	1016169
Субординований борг	2807088
Відстрочені зобов'язання з податку на прибуток	374062
Всього зобов'язань	194 880 058
ЧИСТІ АКТИВИ (А-З)	15 758 775

* складено автором за джерелом [38].

Згідно розрахунку, вартість банку у 2016 році становить 15 758 775 тис. грн.. Так ми бачимо що за методом чистих активів вартість банку у 2017 році збільшилася на 15 513 032 тис. грн. і досягла 31 271 807 тис. грн.

Звичайно розрахунок вартості банку за витратним підходом методом чистих активів має бути, проте є багато причин чому наведений метод не використовуються на практиці. До таких причин можна віднести:

1. Враховуються виключно балансові дані на момент формування статей балансу. Тобто для розрахунку беруться дані, що викладені у звітності банку за рік, у звіті про фінансовий стан банку на конкретну дату його формування.

2. Не враховуються макроекономічні показники: попит, рівень платоспроможності попиту, інфляція, тощо. Особливу увагу потрібно приділити інфляції, яка має вплив на будь-яку вартість, та на кожну статтю балансу.

3. Залежить від прийнятої облікової політики. Кожен банк визначає самостійно на основі «Положення про організацію бухгалтерського обліку, бухгалтерського контролю під час здійснення операційної діяльності в банках України», відповідно до якого розробляє систему та форми управлінського обліку, внутрішньої звітності та контролю операцій, визначає права працівників на підписання документів, затверджує правила документообігу та технологію обробки облікової інформації, додаткову систему рахунків і реєстрів аналітичного обліку. Тому при оцінці вартості банку ми бачимо таким баланс банку, яким його хоче нам показати банк [51].

4. Вартість має бути з урахуванням росту цін на момент проведення оцінки. Тобто, так як розрахунок може бути пізніше за опублікування звітності, реальна ціна статей з урахуванням всіх факторів могла змінитися.

5. Не враховується безпосередньо діяльність банку. Тобто не зазначаються дані по доходам банку, він має прибуток чи збиток за звітний період, тощо.

Тому саме через ці причини навіть такий простий розрахунок вартості банку має багато недоліків. І як ми бачимо суттєву різницю у вартості за останні два роки: 2017 рік - 31 271 807 тис. грн., 2016 рік - 15 758 775 тис. грн.

Отже, ми використовуємо метод чистих активів в рамках витратного підходу ми отримали вартість 31 271 807 тис. грн..

2.3. Оцінка вартості АТ «Ощадбанк» за порівняльним підходом

Для визначення вартості банку за порівняльним підходом використовують метод угод, метод капіталів, метод галузевих коефіцієнтів, та інші.

Метод галузевих коефіцієнтів передбачає розрахунок таких коефіцієнтів: мультиплікатор ціна/прибуток, мультиплікатор ціна/грошовий потік, мультиплікатор ціна/дивіденди, мультиплікатор ціна/виторг від реалізації, мультиплікатор ціна/балансова вартість, мультиплікатор ціна/чиста вартість активів. Даний метод не використовується в даній ситуації у зв'язку з нестачею необхідної інформації, що вимагає тривалого періоду спостереження.

Метод капіталів визначається на основі інформації про участь банків на проведення угод на фондових біржах з цінними паперами. Даний метод не підходить для розрахунку через відсутність інформації про будь-які торги акціями оцінюваного банку та банків-аналогів.

Для розрахунку використовуємо метод минулих угод банків-аналогів, тому що даний метод показує вартість на основі діяльності оцінюваного банку та схожих банків, тобто вартість визначається на основі результатів зіставлення вартості одного банку з вартістю аналогічних об'єктів, які були нещодавно продані. Для цього вивчаються ціни продажу та пропозиції подібного майна, а потім вартість об'єкта оцінки коригується на виявлені відмінності між ним та об'єктами порівняння.

Дані про минулі угоди з банками були взяті на офіційному сайті Ринку злиття та поглинання України [40].

За останні чотири роки у банківському секторі пройшли такі угоди по злиттю та поглинанню:

- 1) 25 листопада 2015 року Європейський банк реконструкції та розвитку (ЄБРР) купує 30% акцій Райффайзен Банку Аваль. ЄБРР і RaiffeisenBankInternational збільшать капітал першого рівня Райффайзен Банку Аваль на суму 3,15 млрд.грн.
- 2) 23 січня 2016 року власник Альфа-Банку в Україні, люксембурзька компанія ABN Holdings S. A. отримали контроль над 100% акцій ПАТ Укрсоцбанк, які належали UniCredit Group, в результаті структурованої угоди обміну корпоративних прав. У свою чергу UniCredit отримає 9,9% володіння в АВН, право призначати одного представника до Ради Директорів АВН, а також можливість ініціювати публічне розміщення акцій (ІРО).
- 3) 3 березня 2016 року власник Фідобанку та акціонер Євробанку планували об'єднати Фідобанк і Євробанк. На сьогоднішній день інформації про ціну угоди та її завершення не було надано.
- 4) 4 серпня 2016 року угорська OTP Group заявила про покупку Промінвестбанку. За оцінками аналітиків на той час банк міг бути проданий з коефіцієнтом 0,2-0,3 до капіталу. Відповідно до звітності Промінвестбанку за МСФЗ, його капітал на 30 червня 2016 року становив UAH 6,3 млрд. Таким чином оцінка Промінвестбанку склала близько UAH 1.3 - 1.9 млрд.грн.
- 5) 18 грудня 2016 року Україна, в особі Міністерства фінансів стала власником 100% акцій Приватбанку. Згідно з досягнутими домовленостями, держава купила ПриватБанк за умовну 1 грн. Однак, Мінфін проводить докапіталізацію на максимальну суму – 148 млрд.грн., мінімально - 117 млрд.грн.

6) 25 жовтня 2017 року було заявлено про об'єднання VS Банк (Львів) та ТАСкомбанк (Київ) їх власником. Даних з приводу ціни покупки VS Банк не надано.

7) 23 квітня 2018 року почалися переговори про об'єднання ПАТ «Скай Банк» та банком «Січ». Даних про завершення угоди немає, і відповідно, ціна банків не надана.

Далі проаналізуємо вибір банків-аналогів для проведення процесу оцінки. Аналіз будемо проводити на основі рейтингових даних за різними параметрами взятих з Українського банківського порталу:

❖ за обсягами активів на кінець 2017 року (табл. 2.3), де Ощадбанк займає друге місце;

Таблиця 2.3

Рейтинг банків України Топ-100 найбільших банків за обсягом активів станом на 31.12.2017 року [41]

№	Назва банку	Активи (млн.грн.)
1	Приватбанк	491 715,94
2	Ощадбанк	295 879,69
3	Укрексімбанк	224 842,30
4	Райффайзен Банк Аваль	79 246,88
5	Укрсоцбанк	58 301,92
6	Альфа-Банк	58 009,73
7	Промінвестбанк	51 141,67
8	ОТП Банк	35 926,45
9	ВТБ	25 300,59
10	Перший Інвестиційний Банк	1 629,80

❖ за обсягом капіталу на кінець 2017 року (табл. 2.4), де ПАТ «Державний ощадний банк» займає перше місце;

Таблиця 2.4

**Рейтинг банків України Топ-100 найбільших банків за обсягом
капіталу станом на 31.12.2017 року [41]**

№	Назва банку	Активи (млн.грн.)
1	Ощадбанк	31 578,43
2	Приватбанк	25 607,71
3	Укрексімбанк	14 456,08
4	Райффайзен Банк Аваль	10 904,64
5	Промінвестбанк	6 147,86
6	Укрсоцбанк	5 156,64
7	Альфа-Банк	3 978,23
8	ОТП Банк	3 526,26
9	ВТБ	1 290,03
10	Перший Інвестиційний Банк	1 629,80

❖ за обсягами депозитів від фізичних осіб станом на кінець 2017 року (табл. 2.5), де АТ «Ощадбанк» займає друге місце;

Таблиця 2.5

**Рейтинг банків України Топ-100 найбільших банків за обсягами
депозитів фізичних осіб станом на 31.12.2017 року [41]**

№	Назва банку	Активи (млн.грн.)
1	Приватбанк	168 058,20
2	Ощадбанк	86 568,07
3	Укрексімбанк	25 051,79
4	Альфа-Банк	23 607,96
5	Райффайзен Банк Аваль	21 677,76
6	Укрсоцбанк	10 907,39
7	ОТП Банк	10 052,84
8	Промінвестбанк	4 145,29
9	ВТБ	3 307,12
10	Перший Інвестиційний Банк	374,02

❖ за обсягом кредитного портфелю на кінець 2017 року (табл.2.6), де Ощадбанк займає перше місце;

Таблиця 2.6

Рейтинг банків України Топ-100 найбільших банків за обсягом кредитного портфелю осіб станом на 31.12.2017 року [41]

№	Назва банку	Активи (млн.грн.)
1	Ощадбанк	74 502,54
2	Укрексімбанк	67 581,29
3	Приватбанк	38 117,63
4	Райффайзен Банк Аваль	37 795,07
5	Альфа-Банк	28 223,62
6	ОТП Банк	17 420,99
7	Укрсоцбанк	15 323,34
8	Промінвестбанк	12 128,24
9	ВТБ	4 248,74
10	Перший Інвестиційний Банк	644,57

Звичайно, як ми бачимо з таблиць, різниця між обсягами наведених показників всіх банків порівняно із АТ «Ощадбанк» є великою, і найбільш близькими по рейтингу банками є Приватбанк та Укрексімбанк.

Вибір банку-аналогу зупинився на Укрсоцбанку, тому що згідно рейтингів банків, наведених вище, має близькі значення за обсягами активів та депозитів фізичних осіб до АТ «Ощадбанк». Загалом Ощадбанк вище в рейтингу за обраний банк на 2-5 позицій. Тому для порівняння беремо вартість оцінки Укрсоцбанку взяту з угоди його злиття з Альфа-банку.

В результаті угоди злиття Альфа-Банком Укрсоцбанку, було об'єднано банки, які займають провідні місця у всіх сегментах банківського ринку; які

існують в Україні з проголошення її незалежності; які мають підтримку іноземних інвесторів та потужний рівень технології [42-43].

Про угоду злиття Укрсоцбанку на всіх офіційних джерелах пишуть що покупка пройшла за ціною 9,9% володіння в ABN Holdings S. A., а тобто ніякої конкретної ціни не було названо. Але за даними Finance.ua UniCredit отримали 296 млн. євро (8 288 млн. грн, за курсом НБУ станом на початок 2016 року) за продаж Укрсоцбанку Альфа-Банку [44]. Ця угода є найбільш обговорюваною за останні два роки.

Отже, ми порівняли два банки з Топ-100 банків України, і можемо сказати, що вартість Ощадбанку може бути прирівняна до вартості Укрсоцбанку, і становити 8 288 млн. грн..

РОЗДІЛ 3

НАПРЯМИ УДОСКОНАЛЕННЯ ОЦІНКИ ВАРТОСТІ БАНКУ.

3.1 Прогнозування майбутньої вартості АТ «Ощадбанк»

Проведене дослідження вартості у наведених вище пунктах другого розділу за даними ПАТ «Державний ощадний банк» було здійснене за трьома підходами: дохідним, витратним та порівняльним.

За витратним підходом вартість Ощадбанку становить 31 271 807 тис. грн. Для порівняння розрахуємо вартість банку методом чистих активів за даними III кварталу 2018 року (дод. В). Активи банку станом на 30 вересня 2018 року становлять 215 594 236 тис. грн., а зобов'язання - 200 153 330 тис. грн., і вартість буде становити 15 440 906 тис. грн..

*Рис 3.1 Динаміка вартості ПАТ «Державний ощадний банк» за витратним підходом за 2016-2017 роки та III квартал 2018 року**

** складено автором за джерелом [38].*

На рисунку 3.1 ми бачимо, що розрахована нами вартість банку методом чистих активів має такі значення, які значно відрізняються одне від одного. Незважаючи на простоту розрахунку, даний метод не враховує багато важливих факторів, які були досліджені у другому пункті другого розділу.

За порівняльним підходом вартість АТ «Ощадбанк» становить 8 288 млн. грн.. Для порівняння ми використовували метод банків-аналогів та брали угоду 2016 року – злиття Альфа-банку та Укрсоцбанку.

Використовувати порівняльний підхід для визначення вартості АТ «Ощадбанку» не доцільно. По-перше, за цим методом не враховується діяльність банку, її результати та подальший розвиток. По-друге, не транспарентна ціна угоди, адже банк-аналог не опублікував офіційно вартість оцінки. По-третє, Ощадбанк має свою специфіку як державний банк. По-четверте, на вартість впливають дані ринку, які швидко змінюються та зовнішні чинники, які коригують вартість відповідно до економічної ситуації в країні. По-п'яте, банк-аналог не є системноважливим, тому не повністю відповідає за параметрами Ощадбанку.

Так як порівнювальні банки Ощадбанк та Укрсоцбанк все ж відрізняються між собою багатьма параметрами, це зумовлює недостатньо точну оцінку, здійснену порівняльним підходом. Ще однією умовою для визначення вартості даним методом є період, в який була здійснена оцінка, він має бути близький до оцінювання банку-аналогу. Угода злиття Альфа-банку та Укрсоцбанку була здійснена у 2016 році, і тому розрив між проведеними оцінками складає два роки.

За дохідним підходом вартість Ощадбанку становить 2 045 959,71 тис. грн., розрахована методом дисконтування грошових потоків. Вважаємо результати проведеного розрахунку найбільш об'єктивними, тому що для здійснення цього процесу враховуються не тільки дані звітності банку про його доходи, а й інформація про ситуацію на банківському ринку та ризики, які притаманні даному сегменту.

Дохідний метод може використовувати тільки за умови прибуткової діяльності банку, в іншому випадку розрахована вартість може дорівнювати нулю, або ж зовсім бути від'ємною. Для порівняння розрахуємо вартість Ощадбанку за останні п'ять років, за даними таблиці 3.1:

Таблиця 3.1

**Значення чистого доходу ПАТ «Ощадбанк» за період 2013-2017 рр.
(станом на 31.12), тис. грн. [36]**

Рік	Значення чистого доходу
2013	1 136 214
2014	-9 092 127
2015	-14 953 593
2016	1 844 957
2017	558 523

Значення ставки дисконтування використовуємо на рівні 9,59% (розрахунок наведено у першому пункті другого роділу). Виходячи з наведених даних вартість банку за п'ять років буде:

$$V = \frac{1\,136\,214}{(1 + 0,0959)^5} + \frac{-9\,092\,127}{(1 + 0,0959)^4} + \frac{-14\,953\,593}{(1 + 0,0959)^3} + \frac{1\,844\,957}{(1 + 0,0959)^2} + \frac{558\,523}{(1 + 0,0959)^1} = -14\,900\,293,7 \text{ тис. грн}$$

(3.1)

Як бачимо ми маємо від'ємне значення вартості банку, що не може бути використано при здійсненні будь-якої угоди в майбутньому, як продажу чи покупки, так і реорганізації чи ліквідації банку. Тому при збитковій діяльності АТ «Ощадбанк» розрахунок його вартості за дохідним підходом методом дисконтування грошових потоків буде неможливим.

Вважаємо за доцільне провести усереднення значення вартості АТ «Ощадбанк», на основі розрахованих за трьома підходами цін, щоб побачити вартість, яка враховує всі переваги використаних методів обчислення.

$$V = \frac{31\,271\,807 + 8\,288\,000 + 2\,045\,959,71}{3} = 13\,868\,588,9 \text{ тис. грн.}$$

(3.2)

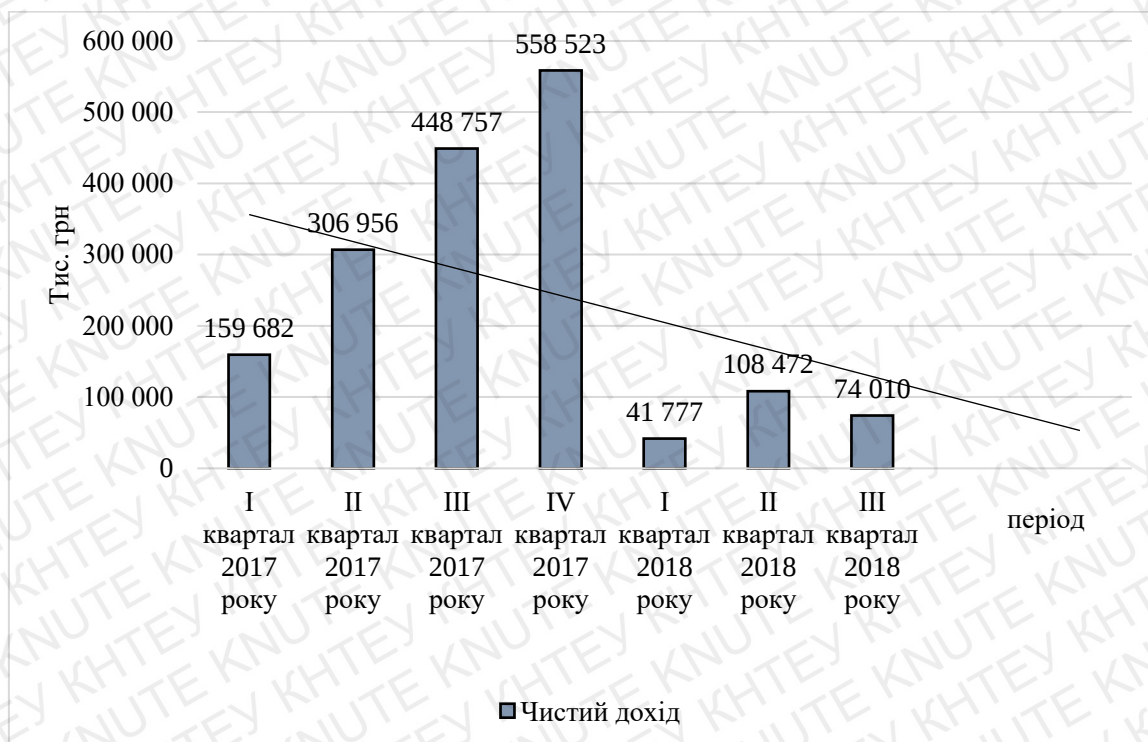
Також ми можемо спрогнозувати вартість ПАТ «Державний ощадний банк», виходячи з даних перших трьох кварталів 2018 року взятих на офіційному сайті банку. Розглянемо діяльність Ощадбанку за 2017-2018 роки поквартально (табл. 3.2). Як бачимо у 2018 році обсяги чистого прибутку нестабільні порівняно із постійним зростанням у 2017 році. Також, як вже було розглянуто вище, дохід банку значно зменшився порівняно із 2016 роком, який був найприбутковішим після ребредингу банку. Проте у 2018 році банк хоч має прибуток, а не має над збитковість як це було у 2015 році. Це обумовлено здійсненням у банку значних змін та модернізацією після приходу до правління нової команди.

Таблиця 3.2

**Значення чистого прибутку АТ «Ощадбанк» поквартально за період
2017-2018 рр., тис. грн. [38]**

Період	Значення чистого доходу
I квартал 2017 року	159 682
II квартал 2017 року	306 956
III квартал 2017 року	448 757
IV квартал 2017 року	558 523
I квартал 2018 року	41 777
II квартал 2018 року	108 472
III квартал 2018 року	74 010

Зробимо більш детальне дослідження динаміки зміни чистого доходу щоквартально 2017-2018 років (рис.3.1). Ми бачимо, що Ощадбанк має тенденцію до зменшення доходу за останні два квартали 2018 року порівняно із зростанням чистого доходу кожного кварталу 2017 року. На даний показник дуже вплинули такі статті Звіту про прибутки та збитки та інший сукупний дохід: чистий прибуток/(збиток) від операцій з іноземною валютою та операційні витрати, які виявилися більшими за операційний дохід. І відповідно зменшення кількості операцій, які приносять прибуток банку.

*Рис. 3.1 Динаміка обсягів чистого прибутку щоквартально за період 2017-2018 рр, тис. грн.**

** складено автором за джерелом [38].*

Якщо розглядати оптимістичний варіант подальшої роботи банку, ми можемо припустити, що АТ «Ощадбанк» зможе збільшити свої доходи та скоротити витрати у названих вище статтях звітності у четвертому кварталі. У такому випадку, не дивлячись на зменшення прибутку у III кварталі 2018 року, чистий прибуток за рік може зрости, як це було у попередньому 2017 році. Коефіцієнт зростання чистих доходів щоквартально у 2017 році в середньому склав 1,54 (розрахунок наведено у дод.Г), тому значення чистого прибутку може скласти близько 167 046,88 тис. грн.

Маючи приблизне значення чистого доходу за 2018 рік при оптимістичному варіанті, ми можемо визначити вартість ПАТ «Державний ощадний банк» на наступний рік. Для цього ми беремо обсяги чистого прибутку за три роки : 2016 рік - 1 844 957 тис. грн, 2017 рік - 558 523 тис. грн. та 2018 рік – 150 000 тис. грн., ставка дисконтування 9,59%.

$$\begin{aligned}
 V &= \frac{1\,844\,957}{(1 + 0,0959)^3} + \frac{558\,523}{(1 + 0,0959)^2} + \frac{167\,046,88}{(1 + 0,0959)^1} = \\
 &= 1\,401\,759,37 + 465\,052,165 + 152\,428,95 = \\
 &= 2\,019\,240,49 \text{ тис. грн}
 \end{aligned}
 \tag{3.3}$$

Також варто розглянути песимістичний варіант майбутньої діяльності АТ «Ощадбанк». За останній квартал дохід скоротився, тому ми можемо припустити, що така ситуація може повторитися і прибуток банку буде далі зменшуватися. Коефіцієнт зменшення чистого прибутку за останні два квартали становить 0,68. Тож чистий дохід банку, якщо врахувати його скорочення і в майбутньому, може скласти близько 50 326,8 тис. грн. Вартість банку тоді розраховуємо так:

$$\begin{aligned}
 V &= \frac{1\,844\,957}{(1 + 0,0959)^3} + \frac{558\,523}{(1 + 0,0959)^2} + \frac{50\,326,8}{(1 + 0,0959)^1} = \\
 &= 1\,401\,759,37 + 465\,052,165 + 45\,922,8 = \\
 &= 1\,912\,734,34 \text{ тис. грн}
 \end{aligned}
 \tag{3.4}$$

Додатково варто розрахувати усереднену вартість АТ «Ощадбанк» за оптимістичним та песимістичним прогнозом, які порашовані вище.

$$V = \frac{2\,019\,240,49 + 1\,912\,734,34}{2} = 1\,965\,987,42 \text{ тис. грн.}
 \tag{3.5}$$

Як бачимо, розрахована вартість Ощадбанку зменшиться не залежно від оптимістичного чи песимістичного варіанту роботи банку за 2018 рік.

Отже, ми дійшли висновку, що здійснювати оцінку вартості Ощадбанку більш коректно буде за допомогою дохідного методу, в якому використовуються дані щодо прибутку банку та враховуються всі додаткові фактори впливу: ситуацію на банківського ринку, ризики пов'язані з діяльністю банку та майбутні перспективи.

3.2 Удосконалення інформаційного забезпечення оцінки вартості банку

Вартість банку є тим показником, який потребує повноти та точності інформації, адже відображає фінансовий стан банку, його конкурентоспроможність, ефективну діяльність на ринках та очікувані перспективи. Тому велику увагу приділено інформації, яку надає банк та інші учасники банківського бізнесу, для здійснення оцінки вартості банку.

Інформація, що використовується під час діяльності банків, переважно є їх власністю, її використання забезпечує банкам отримання вигоди та прибутку. За таких умов інформація набуває неабиякої цінності. Водночас в умовах ринкової економіки головною формою взаємовідносин суб'єктів господарювання є конкуренція. Остання передбачає боротьбу виробників за найвигідніші умови діяльності, якіснішу продукцію та послуги, ефективний їх збут.

Як вже було сказано, наведені у другому пункті першого розділу методи оцінки не можуть бути використані через недостатню чи недостовірну інформацію.

Для визначення вартості банку потрібна така інформація: фінансова звітність з примітками, управлінська звітність банку, статистична інформація НБУ про фінансові ринки, дані професійних засобів масової інформації, спеціалізованих інформаційних сайтів мережі Інтернет та міжнародних рейтингових компаній.

Розглянемо переваги та недоліки дохідного, витратного та порівняльного підходів оцінки вартості банку (табл. 2.1), з огляду на застосування конкретних видів інформаційних джерел.

Таблиця 3.3

Переваги та недоліки основних підходів оцінки вартості банку [47]

Підхід	Переваги	Недоліки
Дохідний	- вартість оцінки залежить від прибутку, який може отримати банк; - враховує інтереси інвестора; - доцільність використання, у випадках, коли очікується, що майбутні доходи будуть значно перевищувати теперішні.	- високий ступінь ризику; - недостовірні дані банку про його доходи та витрати; - приховання реального прибутку.
Витратний	- використання цього підходу для неефективних і неприбуткових підприємств; - враховує вартість активів і не бере до уваги потенційну прибутковість; - існує достатня кількість необхідної для розрахунку статистичної інформації; - дозволяє розрахувати ліквідаційну вартість компанії.	- балансова вартість майна ніколи не відповідає її ринковій вартості; - не відображає потенціал компанії, що приносить дохід; - залежить від звітності, яку надав банк.
Порівняльний	- статистично обґрунтований; - достатньо простий в застосуванні і дає надійні результати; - під час оцінки вартості банку здійснюються корегування ціни порівнюваних об'єктів; - у цінах продажів відображають зміну фінансових умов і інфляцію; - у підсумковій вартості відображається думка типових продавців і покупців.	- складність збору інформації про ціни продажів; - залежність від активності ринку; - залежність від стабільності ринку; - складність при коригуванні вартості банків, які істотно відрізняються; - проблематичність збору інформації про специфічні умови операції.

Як бачимо, недоліки кожного підходу містять пункт пов'язаний з інформаційною базою, і зачасту він істотно впливає на вибір методу оцінки вартості банку, та адекватність одержаних результатів.

Велику роль у висвітленій банківській інформації відіграє облікова політика, яку банк обрав. Даний процес регулює ЗУ «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» [52], Наказ МінФіну «Про затвердження Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» [53], Постанова НБУ «Про затвердження Положення про організацію бухгалтерського обліку, бухгалтерського контролю під час здійснення операційної діяльності в банках України» [51], Постанова Правління НБУ «Про затвердження Правил організації статистичної звітності, що подається до Національного банку України» [54], Постанова НБУ «Про схвалення Методичних рекомендацій щодо вдосконалення корпоративного управління в банках України» [55], «Інструкція НБУ про порядок складання та оприлюднення фінансової звітності банків України» [56], та інші. І навіть маючи таку кількість регулюючих документів, банки свідомо змінюють звітність та приховують достовірну інформацію про свою діяльність. В багатьох країнах якщо банк надав неправдиві дані, він наражається на постійний контроль, а в деяких випадках навіть на штрафні санкції. В Україні нормативно-правові акти мають більше рекомендаційний характер, тому у банків є можливість ухилитися від оприлюднення певної інформації. Національний банк України намагається контролювати достовірність та своєчасність подання фінансової звітності, накладає штраф за приховання та перекручування поданої інформації, проте ситуація при цьому не змінюється.

Також варто приділити увагу поняттю «транспарентність». Це розкриття банком всім зацікавленим особам (кредиторам, інвесторам, громадськості) інформації щодо цілей діяльності, правових, інституційних і економічних основ, принципових рішень і їх обґрунтування, даних та інформації, прямо або

опосередковано пов'язаних з діяльністю банку, а також умов підзвітності в повному обсязі, в доступній формі та на своєчасній основі. Щодо транспарентності інформації банку написано у рекомендаціях Базельського комітету з банківського нагляду. В Основних принципах Базельського комітету наявний принцип 28 – розкриття інформації та прозорість. В ньому описується, що банківська інформація має бути легкодоступною та в повному обсязі відображати їх фінансовий стан, діяльність, ризики на які наражаються банк, його політику та корпоративне управління [57]

Найбільш розкрито питання транспарентності інформації банку було в Базелі III. Базельський комітет встановив більш жорсткі вимоги до транспарентності, в основному при поданні звітності банку про свою діяльність: компоненти регулятивного капіталу, повне розкриття інформації про наявні у банку ризики (кредитний, операційний, ризик ліквідності, тощо), сек'юритизовані активи та позабалансові інструменти [58]. Звичайно Національний банк України враховує рекомендації Базельського комітету, і робить влучні правки у нормативно-правових актах, контролює вчасність подання та достовірність інформації, саме тому транспарентність зростає, і можливо в майбутньому сягне бажаного рівня.

Для більш глибокого аналізу потрібно виділити інформацію, яка має високу ймовірність порушення достовірності і прозорості, та може впливати на вартість банку, а саме:

- 1) Інформація про обсяги прибутку банку, що є часто прихованою та недостовірною. На основі цих даних здійснюється розрахунок вартості банку, відповідно його умисне штучне збільшення чи зменшення призведе до некоректних результатів оцінки;
- 2) Інформація щодо кінцевих бенефіціарних власників банків, які, у свою чергу можуть володіти іншими активами, що можуть слугувати фінансовими потоками через які з банку виводяться кошти в інші фінансові установи чи підприємства. Подібні операції мають на меті шахрайські дії та

фальсифікацію звітності за рахунок маніпулювання грошима між організаціями.

3) Інформація про операції з інсайдерами (напр.: власниками істотної участі, управлінським персоналом банку, асоційованими особами), за яких вони можуть виводити активи або прибуток у інші країни, з метою ухилення від оподаткування, та в результаті яких надають невірні дані у фінансовій звітності. При проведенні оцінки в такому випадку буду використовуватися некоректно дані;

4) Інформація про необоротні активи. Приховування інформації про наявні у банку основні засоби може призвести до заниження вартості самого банку при процесі його ліквідації.

На нашу думку, для вдосконалення інформаційного забезпечення оцінки вартості банку необхідні:

- ✓ Введення посади оцінювача, безпосередньо у штатному розписі банку, який буде займатися виключно оцінкою його вартості, та офіційним висвітленням даної інформації, або експерта по оцінці на рівні аутсорсингу;

- ✓ Підвищення рівня корпоративного управління, що дозволить забезпечити прозорість внутрішніх процесів в банку, і надання достовірної інформації;

- ✓ Сформування відділу обслуговування інформаційного забезпечення для оцінки вартості банку у Департаменті статистики та звітності НБУ, який буде відповідати виключно за контроль надання банківської інформації пов'язаної з оцінкою вартості банку, слідкувати за транспарентністю та своєчасністю подання цих даних;

- ✓ Прийняття відповідних нормативно-правових документів, якими можна буде керуватися в процесі здійснення оцінки вартості банку, у яких будуть чітко прописані положення про методи розрахунку та інформацію, яку банк має публікувати для цього, зокрема інструкцію про здійснення оцінки вартості банку.

Отже, внаслідок проведеного дослідження інформаційного забезпечення оцінки вартості банку, можна зазначити, що інформація є невід'ємною і ваговою складовою при здійсненні розрахунку його вартості. Ми розглянули всі недоліки, пов'язані з інформаційною базою, та визначили тип заходів які необхідно здійснити для підвищення рівня доступності та прозорості висвітлення усіх даних банківського бізнесу.

3.3 Резерви зростання вартості банку

Проблема оцінки вартості банків на сьогодні стала дуже актуальною. З одного боку цьому сприяє велика кількість банківських установ, а з іншого – в умовах кризи, менеджмент кожної установи вимушений зосереджувати всі інструменти свого управління на нарощенні вартості банку.

Розглянемо більш детально складові банківського балансу, щоб визначити за рахунок чого банк може збільшити свою вартість. Як відомо капітал є важливим елементом діяльності банку, адже він є джерелом фінансових ресурсів, має правову основу і функціональне призначення, є обов'язковою умовою утворення і функціонування будь-якого банку. Національний банк України установив порядок визначення регулятивного капіталу та встановив обов'язковий Норматив мінімального розміру регулятивного капіталу банку (Н1), який забезпечує захист фінансової стійкості та стабільності діяльності. При достатності власного капіталу банк стабільно функціонує та убезпечує себе від ризиків, які можуть виникнути під час здійснення банком своєї діяльності. Достатність капіталу визначається Нормативом достатності (адекватності) регулятивного капіталу (Н2), який відображає здатність банку розрахуватися за своїми зобов'язаннями.

У ситуації, коли капітал банку є недостатнім, банк має здійснити заходи для збільшення обсягу капіталу та відповідно зростання його ринкової вартості. Для цього застосовують такі шляхи капіталізації банку:

- залучення нових коштів від іноземних інвесторів;
- збільшення номінальної вартості акції та здійснення їх додаткового випуску;

- формування планів капіталізації та рефінансування;
- збільшення прибутку банку.

Наступною важливою складовою балансу банку є його зобов'язання – залучені та запозичені ресурси, які спрямовані на забезпечення стабільної роботи банку. Не малу роль у залученні ресурсів відіграє кількість клієнтів банку, які не тільки тримають свої кошти на рахунках в обраному для себе банку, а й користуються зазвичай іншими його послугами. Банк у разі потреби може запозичити кошти від інших банків, взяти кредити від міжнародних фінансових установ та одержати допомогу шляхом розміщення власних боргових цінних паперів.

Аналіз банку не обходиться без активів, які показують за рахунок чого банк в основному отримує прибуток. Рівень якості активів банку відображає їх ліквідність, яка регулюється нормативами НБУ.

Із вище наведених даних ми бачимо, що прибуток є важливим показником при розрахунку вартості банку. Він показує ефективність роботи банку та зростання банку, є основним еталоном оцінки діяльності банку. Щоб максимізувати прибуток потрібно збільшити доходи та зменшити витрати банку.

До основних напрямків зростання доходів відносять:

- ✓ зростання обсягу активів, що приносять процентний дохід, за рахунок залучення нових позичальників;
- ✓ збільшення обсягу ресурсів, що залучаються, нарощення обсягів кредитного портфелю;
- ✓ перегляд маркетингової та процентної політики.

Для зниження рівня витрат потрібно залучати дешеві ресурси: вклади до запитання та короткострокові вклади, або зменшити витрати на утримання апарату управління та персоналу, за рахунок скорочення робочого штату, впровадити спрощене програмного забезпечення та розробки або вдосконалити продукти дистанційного обслуговування.

Підвищення прибутковості банків повинно бути не самоціллю їхньої діяльності, а складовою довгострокової стратегії розвитку банку. Нарощування прибутків банками дозволяє здійснювати інвестиції у розширення мережі філій, асортименту банківських продуктів, послуг (у тому числі, небанківських); підвищувати якість обслуговування клієнтів.

На нашу думку, для підвищення прибутковості та зміцнення вартості можна запропонувати наступне:

- 1) збільшення власних коштів банку, що дасть поштовх до: зростання ресурсної бази та їх інвестиційного потенціалу; залучення нових іноземних інвесторів; забезпечить незалежність банку та посилить конкурентну позицію банку;
- 2) раціональне та ефективне розміщення коштів банку для забезпечення його фінансової стійкості, нарощувати обсяги кредитного портфеля;
- 3) зростання комісійних доходів за рахунок впровадження нових банківських послуг, збільшення кількості активних клієнтів у системі «Інтернет-Банкінг»;
- 4) ефективне фінансове планування, яке дозволяє спрогнозувати доходи, витрати і прибуток на рік, та побачити перспективи розвитку на майбутнє;
- 5) формування достатніх резервних фондів, які гарантуватимуть покриття ризикових операцій банку, сприятимуть підтримці його ліквідності на необхідному рівні;
- 6) застосовування додаткових фінансових інструментів: опціони, форварди, ф'ючерси, та інші, для отримання додаткового прибутку;
- 7) дотримання рекомендацій з приводу вивчення ризиків пов'язаних з діяльністю банку, особливо приділити увагу кредитному ризику.

Згідно проведеного аналізу підвищення прибутковості можна зазначити що розглянуті вище заходи мають вплив на вартість банку. Наведені

показники формують фінансову звітність, на основі якої здійснюється розрахунок вартості банку.

Варто розглянути питання підвищення банківської вартості на прикладі АТ «Ощадбанк». Аналізуючи його функціонування за останні роки можна побачити, що діяльність стала більш прибутковою після ребрендингу в 2014 році. Зміни відбулися не тільки в зовнішній комунікації банку, а й внутрішньо: запровадилися нові продукти, були переглянуті тарифи проведення операцій в банку, змінилася корпоративна культура. На прикладі АТ «Ощадбанк» ми бачимо, як продумана маркетингова політика, оновлений інтер'єр у відділеннях, вдосконалені банківські продукти допомогли залучити нових клієнтів та істотно збільшити прибуток.

Проте як вже було розглянуто, АТ «Ощадбанк» має збитки за останні два квартали і це призводить до зменшення вартості банку в майбутньому. Дана ситуація була спричинена зростанням операційних витрат та витрат пов'язаних з операціями із іноземною валютою. Для виправлення ситуації та суттєвого збільшення вартості Ощадбанку можна запропонувати такі шляхи зростання прибутку:

- збільшення акценту на роботі із малим та середнім бізнесом. На сьогоднішній день малий та середній бізнес якнайбільше потребує фінансових ресурсів для свого розвитку, тому їм для цього необхідна фінансова та консультаційна підтримка банків. Ощадбанк має запропонувати в рамках свого нового проекту «Будуй своє» найвигідніші продукти цьому сегменту, щоб клієнти обрали його для співпраці;
- залучення іноземних інвесторів. Наприклад, програма фінансування Ощадбанку Європейським банком реконструкцій та розвитку, яка дозволить банку покращити корпоративне управління та отримати банківські ноу-хау;
- розширення роботи із цінними паперами. АТ „Ощадбанк” є членом асоціації «Українські фондові торговці» та має статус первинного дилера на ринку облігацій внутрішньої державної позики, проте він не в повній мірі використовує свій потенціал в даному напрямку;

- скорочення мережі філій через економічну неефективність та її оптимізація із застосуванням принципів геомаркетингу. Банк має зробити акцент на великих відділеннях, що надають повний спектр послуг як роздрібному, так і малому та середньому бізнесу;

- вдосконалення «Інтернет-Банкінг» для клієнтів роздрібного та малого і середнього бізнесу. Перенесення до «Онлайн-банкінгу» таких операцій як: виплата міжнародного переказу, оформлення кредитної заявки, тощо. Безперечно це приваблює нових клієнтів, адже в сучасному світі кожен намагається швидко та якісно провести потрібну операцію не витрачаючи на це багато часу.

Врахування наведених вище шляхів збільшення прибутку призведе до зростання вартості АТ «Ощадбанк» в майбутньому, адже будуть збільшуватися обсяги: проведених операцій, комісійних доходів, власного капіталу, що в свою чергу матиме відображення у фінансовій звітності та результатах діяльності банку, які мають вагоме значення при розрахунку.

Отже, ми розглянули всі складові діяльності банку, які мають відношення до оцінки вартості банку, та проаналізували шляхи зростання вартості банку. Розглянули на прикладі Ощадбанку, які дії необхідно провести банку для зростання прибутковості та відповідно вартості банку.

ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ

У випускній кваліфікаційній роботі було розглянуто практичне застосування методів оцінки вартості банку.

За результатами досліджень, проведених в роботі, можна зробити наступні висновки:

- 1) Вартість банку – це грошовий вираз вартості банківського бізнесу, на який впливають обсяги та структура активів банку, ефективність його роботи, обсяги його минулих, поточних та майбутніх доходи, перспективи розвитку і конкурентне середовище на ринку;
- 2) основними цілями оцінки вартості банку є: оцінка ефективності управління банком, оцінка можливості залучення додаткових ресурсів, оцінка фінансової стійкості та платоспроможності банку, оцінка конкурентоспроможності банку, оцінка можливого потенціалу банку, реструктуризація банку, розрахунок кон'юнктурних характеристик;
- 3) існує три підходи до оцінки: дохідний, витратний та порівняльний;
- 4) можна виділити наступні види інформаційного забезпечення оцінки вартості банку: фінансова звітність з примітками, управлінська звітність банку, статистична інформація НБУ про фінансові ринки, внутрішня інформація оцінювача, статистична інформація про ринки нерухомості, вартість продажу банківського бізнесу та складові його елементів, дані професійних засобів масових інформацій, спеціалізованих, інформаційних сайтів, мережі Інтернет, міжнародні рейтинги, тощо.

В роботі було проведено розрахунок вартості АТ «Ощадбанк» за трьома підходами. В результаті здійсненого аналізу було визначено, що вартість Ощадбанку :

- 1– за дохідним підходом - 2 045 959,71 тис. грн. ;
- 2 – за витратним підходом - 31 271 807 тис. грн. ;
- 3 – за порівняльним підходом - 8 288 млн. грн..

Для поглибленого вивчення та оцінки АТ «Ощадбанк» було проведено прогнозування його вартості. Обчислення було здійснено за допомогою дохідного підходу методом дисконтування грошових потоків. Згідно з оптимістичним варіантом, навіть коли банк збільшить свій прибуток на кінець року, його вартість зменшиться і становитиме - 2 019 240,49 тис. грн .

Аналіз інформаційного забезпечення показав, що інформація посідає головне місце у процесі оцінки вартості банку. Було виявлено багато недоліків пов'язаних з інформаційною базою: недостатність даних, складність пошуку потрібної інформації та її недостовірність. Закритість необхідної інформації впливає на якість проведеного оцінювання та об'єктивність отриманих результатів. Найбільш достовірне оцінювання можливе за наявності повної внутрішньої статистичної звітності, форм управління та фінансового обліку. Для вдосконалення інформаційного забезпечення оцінки вартості банку потрібні:

- ✓ Оцінювач, який буде здійснювати оцінку вартості банку;
- ✓ Ефективна система корпоративного управління;
- ✓ Відповідний відділ НБУ, що здійснюватиме контроль за здійсненням оцінки вартості банку та забезпеченням необхідною інформацією;
- ✓ Чіткі та прозорі нормативно-правові акти виключно для здійснення оцінки вартості.

Банки завжди намагаються збільшити свою вартість, адже вона показує в результат діяльності та перспективи розвитку. Для сформування шляхів зростання вартості банку було здійснено глибоке дослідження факторів впливу на неї. Проведене дослідження діяльності Ощадбанку показало, що він потребує заходів підвищення прибутку для зростання вартості. До них можна віднести:

- збільшення акценту на роботі із малим та середнім бізнесом;
- залучення іноземних інвесторів;

- розширення роботи із цінними паперами;
- скорочення мережі філій;
- вдосконалення «Інтернет-Банкінг».

Досліджуючи питання про оцінку вартості банку, можна зіткнутися з такою проблемою, як наявність великої кількості підходів та методів оцінювання банку. Ряд методів потребує глибокого аналізу фінансової звітності, в інших необхідно зробити оцінку на основі ринкових даних, деякі не мають повного інформаційного забезпечення для здійснення розрахунку. Тому в майбутньому доцільно буде провести роботу по розробці гібридного методу та сформування інформаційної бази, які ліквідують неточності та проблеми вже існуючих методів та врахують особливості діяльності банків України.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Городнова Н. В. К вопросу о влиянии корпоративной этики на стоимость компании / Н. В. Городнова, С. С. Чернов // Евразийский международный научно-аналитический журнал. – 2009. – № 4 (32). – С. 12–18.
2. Андрійчук Р. В. Обґрунтування вибору форми вияву вартості підприємства для оцінки ефективності виробництва / Р. В. Андрійчук // Вісник Житомирського державного технологічного університету. – 2009. – № 4 (54). – С. 12–21.
3. Керанчук Т. Л. Концепція вартісно-орієнтованого управління підприємством та можливості її адаптації в Україні / Т. Л. Керанчук // Фінанси України. – 2011. – № 7. – С. 104–114.
4. Костирко Л. Методологічні основи визначення параметрів управління вартістю підприємства / Л. Костирко // Економіст. – 2007. – № 8. – С. 20–22.
5. Міщенко О. О. Визначення поняття "вартість підприємства" [Електронний ресурс] / О. О. Міщенко // Режим доступу : http://www.rusnauka.com/7_NITSB_2013/Economics/10_129666.doc.htm.
6. Яковлева Т. А. Показатель стоимости предприятия как критерий эффективности системы управления / Т. А. Яковлева // Материалы Международной научно-практической конференции "Проблемы взаимодействия теории и практики при решении социально-экономических задач в условиях глобального кризиса" (Саратов, 16 марта 2010 г.). – Саратов : Наука, 2010. – Ч. 2. – С. 284–292.
7. Иванченко Д. Н. Современные методы оценки и управления стоимостью компании / Д. Н. Иванченко // Проблемы экономики и управления нефтегазовым комплексом. – 2009. – № 7. – С. 44–47.
8. Смирнова Н. Н. Управление процессом формирования и оценки стоимости компании / Н. Н. Смирнова // Евразийский международный научно-аналитический журнал. – 2009. – № 4 (32). – С. 36–42.

9. Івасів І. Б. Вартість банку: теорія та управління : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня д-ра екон. наук : спец. 08.00.08 "Гроші, фінанси і кредит" / І. Б. Івасів. – Київ, 2009. – 37 с.
10. Шипов В. Н. Стоимость предприятия: политэкономический анализ и методика оценки : автореф. дис. на соискание науч. степени канд. экон. наук : спец. 08.00.01 "Экономическая теория и история экономической мысли" / В. Н. Шипов. – Москва, 2003. – 23 с.
11. Гнатишак О.В. Вплив фінансових факторів на зростання вартості комерційного банку//О.В. Гнатишак// Регіональна економіка – 2012 - №1 – 155-160 с.
12. Бусів В.І. Оцінка вартості підприємства (бізнесу) / В.І. Бусів, О.А. Землянський, А.П. Поляков. – М.: Дашков і Ко, 2014. – 256 с.
13. Бабій О.М., Управління вартістю підприємства: Навчальний посібник / О.М. Бабій, В.С. Малишко, Г.О. Пудичева. – Одеса: ОНЕУ, ротапринт, 2016. – 207 с.
14. Єсіпов В.Є. Оцінка бізнесу: повне практичне керівництво: основні принципи, підходи і методи, прикладні аспекти / В.Є. Єсіпов. – М: Ексмо, 2008. – 345 с.
15. Гонтар Д. Д. Оцінка вартості банку при виборі його конкурентної та корпоративної стратегій. Монографія / І. О. Губарєва, Д. Д. Гонтар. – Харків : ФОП Здоровий Я. А., 2016. – 204 с.
16. Про затвердження Національного стандарту №1 «Загальні засади оцінки майна і майнових прав»: постанова Кабінету міністрів України від 10 вересня 2003 року №1440 // Офіційний вісник України від 26.09.2003 р., № 37, стор. 64, ст. 1995.
17. Рутгайзер В.М. Оценка рыночной стоимости коммерческого банка. Методические разработки / Рутгайзер В. М., Будицкий А.Е. – М.: Маросейка, 2007. – 224 с
18. Никонова И.А. Стратегия и стоимость коммерческого банка: [моногр.] / Никонова И.А., Шамгунов А.А. – М.: "Альпина-Бизнес Букс", 3-е изд, 2007. – 304 с.

19. Вовк В. Оцінка вартості банківського бізнесу як напрям підвищення рівня його капіталізації// В.Вовк //Вісник КНУ ім. Т.Шевченка. Економіка – 2012 - №139 – 25-28 с.
20. Кушнір М. В. Порівняльна характеристика підходів до оцінки вартості бізнесу. //М.Кушнір//ХНЕУ – 2015 – 1-3 с.
21. Криклій А. Оцінка банківського бізнесу: діючі методи та досвід// А.Криклій//Вісник КНУ ім. Т.Шевченка. Економіка – 2009 - №101 – 4-6 с.
22. Ющенко А.О. Підходи та методи оцінки вартості бізнесу в сучасних умовах // А. Ющенко Економічний аналіз. Випуск 8. Частина 1. – 2011 р.
23. Шульга Н.П. Оцінка вартості банку: навч. посіб./ Н.П. Шульга, А.М. Арістова, Л.В. Недеря (та ін.); за наук. ред. Н.П. Шульги. – К.: Київ. нац. торг.екон. ун-т, 2012 – 196 с.
24. Кривов'язюк І. В. Економічна діагностика. 2-ге вид. [текст]: навч. посіб. / І. В. Кривов'язюк. – К.: Центр учбової літератури, 2017. – 456 с.
25. Лук'янська О.В. Особливості методичних підходів до оцінки вартості банку // О.В. Лук'янська Вісник Університету банківської справи НБУ – 2013 - №2 – с.211-217
26. Кудрявцев В. М. Модель інвестиційно-фінансового вибору джерел фінансування інвестиційної діяльності підприємства для забезпечення його інвестиційної безпеки/ В.М. Кудрявцев// БізнесІнформ – 2012 - №3. – 94-97 с.
27. Казакова Н.А. Финансовый анализ // Н.А Казакова навч. пос. Москва : ИНФРА-М, 2011.
28. Ющенко А.О. Інформаційне забезпечення оцінки вартості банку за методом компанії аналога в межах порівняльного підходу/ А.О. Ющенко, І.І. Рекуненко// Вісник Київського національного університету технологій та дизайну. – 2013 - №4 – с. 2014-2019
29. А. М. Поддєрьогін. Фінансовий менеджмент: Підручник / Кер. кол. авт. і наук. ред. проф. А. М. Поддєрьогін. — К.: КНЕУ, 2005. — 535 с.. 2005
30. Куцик В. І. Інформаційне забезпечення оцінки вартості підприємства / В. І. Куцик, І. В. Петрів // Науковий вісник Херсонського

державного університету. Сер. : Економічні науки. - 2016. - Вип. 17(3). - С. 72-74.

31. Грибовський С.В. Оцінка дохідної нерухомості: [підручник] / С.В. Грибовський. – СПб.: Питер, 2001. – 334 с.

32. Ковальов А.П. Оцінка вартості машин, устаткування і транспортних засобів: [підручник] / А. П. Ковальов. – М.: Интерреклама, 2003. – 204 с.

33. Недеря Л.В. Оцінювання вартості банку/ Л.В. Недеря // К.:КНТЕУ, 2012 – 216-221с.

34. Про затвердження інструкції про порядок складання а оприлюднення фінансової звітності банків України [Електронний ресурс] / Постанова Правління НБУ від 24.10.2011 № 373. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z1288-11>.

35. Методичні рекомендації щодо організації процесу формування управлінської звітності в банках України, затверджені постановою правління НБУ від 06.09.2007 № 324 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi>.

36. Офіційний сайт Національного банку України. - [Електронний ресурс]. - Режим доступу: www.bank.gov.ua.

37. Касьяненко Т.Г. Оценка стоимости бизнеса: Учебник для академического бакалавриата / Т.Г. Касьяненко, Г.А. Маховикова. – Люберцы: Юрайт, 2016.

38. Офіційний сайт АТ «Ощадбанк» [Електронний ресурс]: Режим доступу: <https://www.oschadbank.ua/>

39. Сайт А. Дамодарана [Електронний ресурс]: <http://www.damodaran.com>

40. Сайт ринку злиття та поглинання України [Електронний ресурс]: <https://mergers.com.ua/>

41. Сайт Українського банківського порталу [Електронний ресурс]: <https://banker.ua>

42. Офіційний сайт Альфа-Банку [Електронний ресурс]: <https://alfabank.ua>

43. Офіційний сайт Укрсоцбаку [Електронний ресурс]: <https://www.ukrsotsbank.com>
44. Сайт Фінансового порталу [Електронний ресурс]: <https://finance.ua>
45. Герасимович А.М. Аналіз банківської діяльності: Підручник / А. М. Герасимович, М. Д. Алексеєнко, І. М. Парасій-Вергуненко та ін.; За ред. А. М. Герасимовича. — К.: КНЕУ, 2004. — 599 с.
46. Ткаченко О.В. Методичні підходи до оцінки майна / О.В.Ткаченко, Н.А. Романова, В.О. Слабодич // III Міжнародна науково-практична конференція "Проблеми формування нової економіки XXI століття" – 2015 р.
47. Касьянова Н. В. Потенціал підприємства: формування та використання. 2-ге вид. перероб. та доп. [текст] : підручник / Н. В. Касьянова, Д. В. Солоха, В. В. Морева, О. В. Белякова, О. Б. Балакай. – К. : "Центр учбової літератури". – 2013. - 248 с.
48. Про затвердження Національного стандарту №2 «Оцінка нерухомого майна»: постанова Кабінету міністрів України від 28 жовтня 2004 року №1442 // Офіційний вісник України від 19.11.2004 р., № 44, стор. 31, ст. 2885.
49. Про затвердження Національного стандарту №3 «Оцінка цілісних майнових комплексів»: постанова Кабінету міністрів України від 29 листопада 2004 року №1655 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/1655-2006-%D0%BF>.
50. Про затвердження Національного стандарту №4 «Оцінка майнових прав інтелектуальної власності» від 03.10.2007 №1185 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1185-2007-п>
51. Про затвердження Положення про організацію бухгалтерського обліку, бухгалтерського контролю під час здійснення операційної діяльності в банках України [Електронний ресурс] / Постанова Правління НБУ від 04.07.2018 р. № 75. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0075500-18>.
52. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні: Закон України [Електронний ресурс]: від 16. 07. 99 № 996-XIV// Законопроекти /

Упр. комп'ютериз. систем Апарату Верховної Ради України. – 2006. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=996-14>.

53. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 „Загальні вимоги до фінансової звітності” від 31. 03. 1999 № 87.

54. Про затвердження Правил організації статистичної звітності, що подається до Національного банку України [Електронний ресурс] / Постанова Правління НБУ від 01.03.2016 № 129. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0129500-16>.

55. Про схвалення Методичних рекомендацій щодо вдосконалення корпоративного управління в банках України [Електронний ресурс] / Постанова Правління НБУ від 28 березня 2007 № 98 . – Режим доступу: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/v0098500-07/ed20120621>.

56. Інструкція про порядок складання та оприлюднення фінансової звітності банків України [Електронний ресурс] / Постанова Правління НБУ від 24.10.2011 № 373 – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1288-11>.

57. Базельський комітет з питань банківського нагляду [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.bis.org/publ/bcbs189.htm>

58. Basel III: International framework for liquidity risk measurement, standards and monitoring [Електронний ресурс] / Bank for International Settlements. – Режим доступу : <https://www.bis.org/bcbs/basel3.htm?m=3%7C14%7C572>

ДОДАТКИ

ДОДАТОК А

Показники методу галузевих коефіцієнтів [45]*

№	Назва коефіцієнту	Формула	Умовні позначення	Характеристика
1	Мультиплікатор ціна/прибуток	P/E	P – ціна звичайної акції E – чистий прибуток	Даний мультиплікатор дозволяє прямо оцінювати вартість власного капіталу. Мультиплікатор P/E показує, скільки коштів готовий заплатити зацікавлений інвестор за одержувану компанією прибуток.
2	Мультиплікатор ціна/грошовий потік	P/CF	P – ціна звичайної акції CF – валовий грошовий потік	Найпоширенішою ситуацією застосування мультиплікатора P/CF є збитковість або незначна величина прибутку.
3	Мультиплікатор ціна/дивіденди	P/D	P – ціна звичайної акції D - дивіденди	Даний мультиплікатор доцільно використовувати, якщо дивіденди виплачуються досить стабільно як в аналогах, так і в оцінюваній компанії, або здатність компанії платити дивіденди може бути обґрунтовано спрогнозована.
4	Мультиплікатор ціна/виторг від реалізації	P/S	P – ціна звичайної акції S – обсяг реалізованої продукції	Він застосовується для однорідних галузей, де інвестори очікують, що виторг створить відповідні обсяги прибутки, або грошового потоку. Гідністю мультиплікатора є його універсальність, яка рятує оцінювача від необхідності проведення складних коректувань.

Продовження додатку А

5	Мультиплікатор ціна/балансова вартість	P/BV	P – ціна звичайної акції BV – балансова вартість	Для його визначення необхідно ціну акцій компаній-аналогів поділити на величину їх балансової вартості на дату оцінки.
6	Мультиплікатор ціна/чиста вартість активів	P/NAV	P – ціна звичайної акції NAV – чиста вартість активів	Можна застосовувати в тому випадку, якщо дотримуються всі наступні умови: а) оцінювана компанія має значні вкладення у власність: нерухомість, цінні папери, газове або нафтове встаткування; б) основною діяльністю компанії є зберігання, покупка й продаж такої власності. Управлінський і робочий персонал додає до продукції в цьому випадку незначну вартість; в) існують аналогічні компанії, що продаються на ринку, що дозволяє одержати достатню ринкову інформацію про активи.

* складено автором на основі даних [45].

ДОДАТОК Б

Консолідований звіт про фінансовий стан станом на 31 грудня 2017 року
АТ «Ощадбанк» (у тисячах гривень) [38]

	31 грудня 2017	31 грудня 2016
АКТИВИ		
Грошові кошти та рахунки у Національному банку України	12 228 420	10438941
Кошти в банках	17 028 838	31204229
Фінансові інструменти, що відображаються за справедливою вартістю з переоцінюю через прибуток або збиток	21 767 424	17148763
Кредит, надані клієнтам	74 502 538	65946584
Інвестиції, наявні для продажу	72 901 636	65009361
Інвестиції, утримувані до погашення	25 202 757	12640713
Основні засоби та нематеріальні активи	7 614 578	6536022
Передплата з податку на прибуток	294 694	271521
Інші активи	2 279 365	1442699
ВСЬОГО АКТИВІВ	233 872 666	210 638 833
ЗОБОВ'ЯЗАННЯ І ВЛАСНИЙ КАПІТАЛ:		
ЗОБОВ'ЯЗАННЯ:		
Кошти банків	6 435 248	4639317
Рахунки клієнтів	150 151 155	145586109
Випущені єврооблігації	34 546 811	33417444
Інші запозичені кошти	7 299 686	7039869
Інші зобов'язання	730 928	1016169
Субординований борг	2 903 463	2807088
Відстрочені зобов'язання з податку на прибуток	533 568	374062
Всього зобов'язань	202 600 859	194 880 058
ВЛАСНИЙ КАПІТАЛ		
Акціонерний капітал	49 724 980	35108980
Резерв переоцінки будівель	1 822 086	1820998
Резерв переоцінки інвестицій, наявних для продажу	725 456	576751
Кумулятивний результат переоцінки валюти	1 691	1 532
(Непокритий збиток)/нерозподілений прибуток	(21 017 212)	(21762065)
Неконтрольованна частка участі	14 806	12 579
Всього власного капіталу	21 271 807	15 758 775
ВСЬОГО ЗОБОВ'ЯЗАНЬ І ВЛАСНОГО КАПІТАЛУ	233 872 666	210 638 833

ДОДАТОК В

Проміжний скорочений окремий звіт про фінансовий стан АТ «Ощадбанк»
станом на 30 вересня 2018 року (у тисячах гривень) [38]

	30 вересня 2018 року
АКТИВИ	
Грошові кошти та рахунки у Національному банку України	12 218 965
Кошти в банках	17 551 151
Фінансові інструменти, що відображаються за справедливою вартістю з переоцінюю через прибуток або збиток	-
Кредит, надані клієнтам	62 746 575
Інвестиції, наявні для продажу	111 601 406
Інвестиції, утримувані до погашення	821 669
Основні засоби та нематеріальні активи	8 223 096
Передплата з податку на прибуток	287 624
Інші активи	2 143 750
ВСЬОГО АКТИВІВ	215 594 236
ЗОБОВ'ЯЗАННЯ І ВЛАСНИЙ КАПІТАЛ:	
ЗОБОВ'ЯЗАННЯ:	
Кошти банків	49 450
Рахунки клієнтів	154 620 332
Випущені єврооблігації	34 059 065
Інші запозичені кошти	6 995 427
Інші зобов'язання	1 016 114
Субординований борг	2 879 415
Відстрочені зобов'язання з податку на прибуток	533 527
Всього зобов'язань	200 153 330
ВЛАСНИЙ КАПІТАЛ	
Акціонерний капітал	49 724 980
Резерв переоцінки будівель	1 821 896
Резерв переоцінки інвестицій, наявних для продажу	1 330 426
Кумулятивний результат переоцінки валюти	-
(Непокритий збиток)/нерозподілений прибуток	(37 436 396)
Неконтрольованна частка участі	-
Всього власного капіталу	15 440 906
ВСЬОГО ЗОБОВ'ЯЗАНЬ І ВЛАСНОГО КАПІТАЛУ	215 594 236

ДОДАТОК Г

Розрахунок коефіцієнту зміни обсягу чистих доходів АТ «Ощадбанк» за
2017-2018 роки [38]*

Період	Значення чистого доходу, грн.	тис. зміни значення чистого доходу	Середнє значення Коефіцієнту зміни чистого доходу
I квартал 2017 року	159 682		1,54
II квартал 2017 року	306 956	1,9	
III квартал 2017 року	448 757	1,462	
IV квартал 2017 року	558 523	1,245	
I квартал 2018 року	41 777	0,075	1,15
II квартал 2018 року	108 472	2,59	
III квартал 2018 року	74 010	0,68	

* розраховано автором на основі даних [38].